

Pilsonības un migrācijas
lietu pārvalde

ZIŅOJUMS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA SITUĀCIJU LATVIJĀ 2017.GADĀ

Rīga, 2018. gada aprīlis

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008. gada 14. maija lēmumu Nr.2008/381/EK izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem. Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Kontaktpunkts sagatavo izpētes darbus, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu pilsoņu migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,

Rīga, Latvija, LV-1026

Tālrunis: +371 67219492

E-pasts: emn@pmlp.gov.lv

Tīmeklis: www.emn.lv

Darba autore:

Ilze Siliņa-Osmāne, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte

Recenzenti:

Zane Rudzīte, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Attīstības un starptautiskās sadarbības departamenta Eiropas lietu un starptautiskās sadarbības nodaļas vadītāja

Ilze Briede, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja

Līga Vijupe, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Patvēruma lietu nodaļas vadītāja

Solvita Steļmaka, Valsts robežsardzes Galvenās pārvaldes Dienesta organizācijas pārvaldes Atgriešanas un patvēruma meklētāju lietu nodaļas galvenā inspektore

Projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Eiropas Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Projektu līdzfinansē Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds

Saturs

1. IEVADS	7
2. PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS	7
Migrācijas un patvēruma jomas vispārējās izmaiņas	7
Diskusijas ekonomiskās imigrācijas jomā	8
Diskusijas patvēruma/starptautisko aizsardzību saņēmušo personu integrācijas jomā.....	9
3. LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MOBILITĀTE	9
Ekonomiskā migrācija	10
Studenti un zinātnieki	13
Ģimenes atkalapvienošana.....	14
Informācija par likumīgas migrācijas ceļiem un apstākļiem	15
Pilsonība un naturalizācija	16
Ilgttermiņa uzturēšanās un mobilitāte ES iekšienē	16
Citi likumīgās migrācijas aspekti.....	16
Migrācijas pārvaldīšana	17
Vīzu politika.....	18
4. STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA	19
Sadarbība ar trešajām valstīm	19
Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu.....	19
Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana	20
Patvēruma sistēmas izaicinājumi	22
Pārcelšana un pārmitināšana	22
EMT rezultātu izmantošana	23
5. NEPIĻNGADĪGAS PERSONAS BEZ PAVADĪBAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS	23
Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras meklē patvērumu	23
Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras nemeklē patvērumu.....	23
Citas īpaši aizsargājamas grupas.....	24
6. INTEGRĀCIJA	25
Integrācijas veicināšana, īstenojot sociāli ekonomisko līdzdalību.....	25
Integrācijas veicināšana, nodrošinot piekļuvi pilsoniskai līdzdalībai, tiesībām un pienākumiem, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi un piederību.....	25
Īpašu trešo valstu pilsoņu grupu integrācijas veicināšana.....	26
Nediskriminācija.....	28
7. NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA	28
Robežu pārvaldība pie ārējās robežas	29
Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana	29
Cīņa pret nelikumīgās migrācijas sekmēšanu ("cilvēku kontrabanda") un nelikumīgas uzturēšanās novēršana.....	30
Apmācības	32
8. ATGRIEŠANA	33

Brīvprātīga atgriešanās	33
Galvenās nacionālās pārmaiņas izraidīšanas jomā, tostarp izbraukšanas rīkojumi, (atbalstīta) brīvprātīga atgriešanās)	33
Sadarbības stiprināšana ar izcelsmes un tranzīta trešajām valstīm izraidīšanas un reintegrācijas pārvaldības jomā	34
EMT rezultātu izmantošana	34
9. CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA	36
Valsts stratēģiskās politikas attīstība	36
Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība	36
Sadarbība ar trešajām valstīm	37
10. MIGRĀCIJAS UN ATTĪSTĪBAS POLITIKA	37
1. PIELIKUMS. EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA	39
2. PIELIKUMS. EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA	40

KOPSAVILKUMS

Ikgadējais ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā (turpmāk – Ziņojums) sniedz pārskatu par būtiskākajām un nozīmīgākajām īstenotajām un plānotajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā, ieviešot Eiropas Savienības (turpmāk - ES) tiesību aktu prasības, kā arī atspoguļo diskusijas sabiedrībā par atsevišķiem migrācijas un patvēruma jomas jautājumiem un statistiku laika posmā no 2017. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim un 2018. gada sākumā.

Migrācijas un patvēruma jomu Latvijā nosaka Patvēruma likums un Imigrācijas likums, kuros 2017. gadā tika veikti grozījumi.

Ar Patvēruma likuma grozījumiem:

- mainītas iestāžu funkcijas palīdzības piešķiršanā starptautiskās palīdzības saņēmējiem;¹
- mainīta arī pabalstu izmaksas kārtība^{2,3}.

Patvēruma jomā tika pieņemti jauni un grozīti esošie Ministru kabineta noteikumi, kas saistīti ar patvēruma meklētāju veselības pārbauci veikšanas kārtību un uzturēšanas normām izmitināšanas vietās.

2017. gadā un 2018. gada sākumā veikti šādi Imigrācijas likuma grozījumi^{4,5}:

Imigrācijas jomā tika pieņemti jauni un grozīti esošie Ministru kabineta noteikumi, kas saistīti ar ārzemniekiem nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru, kuros ir samazināts nepilngadīgam bērnam pierādāmo finanšu līdzekļu apjoms no 60 uz 30 procentiem no minimālās darba samaksas valstī.

¹ Saskaņā ar 2017. gada 20. aprīļa Patvēruma likuma grozījumiem.- Latvijas Vēstnesis Nr. 90, 10.05.2017.-[stājās spēkā 24.05.2017.]

² Likums “Grozījumi Patvēruma likumā”. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 90, 10.05.2017. -[stājās spēkā 24.05.2017.]

³ Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi Nr.302 "Noteikumi par vienreizējo finansiālo atbalstu un pabalstu uzturēšanās izmaksu segšanai bēglim un alternatīvo statusu ieguvušai personai".- Latvijas Vēstnesis Nr.114, 08.06.2017. -[stājās spēkā 09.06.2017.; piemērojams 01.06.2017.]

⁴ Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017. -[stājās spēkā 02.03.2017.]

⁵ Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis Nr.242, 06.12.2017. -[stājās spēkā 01.01.2018.]

Grozījumi Uzturēšanās atļauju noteikumos atvieglo ieceļošanu jaunuzņēmumu darbiniekiem, kā arī atvieglo trešo valstu pilsoņu nodarbināšanu profesijās, kurās prognozēts darbaspēka trūkums.

Līdzīgi kā citās ES valstīs, arī Latvijā migrācijas plūsmām ir tendence pastiprināties. Par to liecina pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits, kas ir nedaudz palielinājies. No tām 1985 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas tika izsniegtas saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu, 2042 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas tika izsniegtas trešo valstu pilsoņiem saistībā ar nodarbinātību. Pieaugumu galvenokārt veido nodarbināto skaits, un studējošo skaita pieaugums.

Patvēruma meklētāju skaits kopumā saglabājās iepriekšējo gadu līmenī, lai gan 2017. gadā bija vērojams neliels pieaugums, kad gada laikā patvēruma iesniegumus iesniedza 395 personas. No tiem 158 ir pārcelti no Grieķijas un Itālijas un 40 personas ir pārmitinātas no Turcijas bēgļu nometnēm.

Ieceļojušo nepilngadīgo personu bez pavadības skaits ir samazinājies, Pārskata periodā Latvijā ieceļoja 14⁶ nepilngadīgas personas bez pavadības, 11⁷ no tām pieprasīja patvērumu Latvijā.

2017. gadā valsts un nevalstiskās organizācijas īstenoja vairākus projektus migrantu latviešu valodas prasmju pilnveidošanai. Biedrība “Patvērums “Drošā māja” nodrošināja **atbalstu** kopā 316 personām.

Ir samazinājies par “zaļās” robežas nelikumīgu šķērsošanu aizturēto trešo valstu pilsoņu skaits. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā aizturēto personu galvenās grupas veidoja Vjetnamas, Bangladešas, Indijas, Irākas, Krievijas un Kongo DR pilsoņi. 2017. gadā lielākais nelegālās robežas šķērsošanas risks bija uz Latvijas - Krievijas robežas.

2017. gadā, salīdzinājumā ar 2016. gadu pieauga ieceļošanas atteikumu skaits uz robežas, tajā skaitā trešo valstu pilsoņiem, kuri Latvijā varēja ieceļot bez vīzas – Gruzijas, Moldovas, Ukrainas valstspiederīgajiem. Galvenais ieceļošanas atteikuma iemesls – šo valstu pilsoņi nevarēja pamatot ieceļošanas mērķi ES, vai trūka pietiekamu finanšu līdzekļu.

Valsts robežsardze piedalījās desmit Frontex rīkotajās kopīgajās operācijās, kas sniedza atbalstu gan ES dalībvalstīm, gan trešajām valstīm.

2017. gadā piespiedu kārtā tika izraidīta - 271 persona, bet brīvprātīgi ir atgriezušās 1029 personas. Starptautiskās Migrācijas organizācijas (IOM) Rīgas birojs 2017. gadā 63 personām sniedza brīvprātīgās atgriešanās palīdzību.

Divi trešo valstu pilsoņi ir atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem. Abiem piešķīra starptautiskās aizsardzības statusu, un viņiem tiek sniegts atbalsts gan kā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, gan kā cilvēku tirdzniecības upuriem.⁸ Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss ir noteikts 4 personām un 4 personas ir notiesātas.

⁶ Datu avots: Valsts robežsardze.

⁷ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁸ Avots: Iekšlietu ministrija.

1. IEVADS

Ziņojums sniedz pārskatu par būtiskākajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā, par grozījumiem normatīvajos aktos, tai skaitā, ieviešot ES tiesību aktu prasības, atspoguļo diskusijas parlamentā un sabiedrībā par atsevišķiem migrācijas un patvēruma jautājumiem.

Ziņojums izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas izstrādāto un Eiropas migrācijas tīkla (turpmāk - EMT) nacionālo kontaktpunktu apstiprināto specifikāciju, kas ļauj apkopot vienotu un salīdzināmu informāciju par visām dalībvalstīm. Sintēzes ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju 2017. gadā ES pēc tā izstrādes būs pieejams EMT mājaslapā www.emn.lv.

Ziņojuma izstrādei nepieciešamā informācija iegūta, sūtot informācijas pieprasījumus un apkopojot atbildes no Iekšlietu ministrijas, Valsts robežsardzes, Ārlietu ministrijas, Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas, Starptautiskās Migrācijas organizācijas Rīgas biroja un Sabiedrības integrācijas fonda. Darba izstrādē iesaistīti eksperti no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes.

Lai atspoguļotu sabiedrībā valdošos viedokļus un apskatītu politiskajā vidē notikušās diskusijas, darbā tika izmantoti dažādos ziņu un sabiedriskās politikas portālos publicētie raksti, viedokļi un vērtējumi, kā arī citu valsts institūciju mājaslapās pieejamā informācija. Visas darbā izmantotās avotu un literatūras vienības ir iekļautas izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

Darbā izmantoti nacionālo datu sniedzēju un ES Statistikas biroja Eurostat apkopotie dati. Dati saskaņoti ar migrācijas un patvēruma jomas ekspertiem.

Visi šajā darbā lietotie termini atbilst EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīcā⁹ noteiktajām definīcijām.

2. PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS

Migrācijas un patvēruma jomas vispārējās izmaiņas

2017. gada 14. novembrī Ministru kabinets apstiprināja iekšlietu ministra iesniegto informatīvo ziņojumu "Par Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā paredzēto pasākumu izpildi"¹⁰. Ziņojumā analizēta Rīcības plāna izpilde un sniegti priekšlikumi turpmākajam darbam. Ziņojumā secināts, ka Latvija ir faktiski pilnībā izpildījusi saistības attiecībā uz patvēruma meklētāju pārvietošanu no Grieķijas, no kuras pārcelti 99%, savukārt no Turcijas pārmitināti 84% un no Itālijas pārcelti - 14%.¹¹ Pārvietoto patvēruma meklētāju izcelsmes valstis ir Sīrija, Eritreja, Irāka. Līdz 2017. gada beigām uz Latviju kopā bija pārvietotas 367 personas,

⁹ Pieejama www.emn.lv.

¹⁰ Informatīvais ziņojums par "Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā, paredzēto pasākumu izpildi". - Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40440003&mode=mk&date=2017-10-31>.

¹¹ ES līmenī pieņemtie lēmumi paredz 531 patvēruma meklētāju pārvietošanu uz Latviju - 295 personas no Grieķijas, 186 no Itālijas un 50 personas no Turcijas.

un pakāpeniski turpinās atlikušo 164 personu uzņemšana.¹² Pārcelšanu plānots realizēt līdz 2018. gada vidum.

Ar 2018. gada 15. februāra Ministru kabineta rīkojumu Nr. 61 tika atbalstīts "Konceptuālais ziņojums par imigrācijas politiku"¹³, kurā apskatītas visas nozīmīgās trešo valstu pilsoņu ieceļošanas jomas legālās migrācijas kontekstā (ģimenes apvienošana, darba migrācija, komercdarbība, studijas). Ziņojumā ir analizētas trešo valstu pilsoņu uzņemšanas administratīvās procedūras, un par katru jomu sniegti priekšlikumi esošās situācijas uzlabošanai, ko būtu nepieciešams iekļaut jaunā likumprojektā „Imigrācijas likums”, kas aizstātu šobrīd spēkā esošo, 2002. gada 31. oktobrī pieņemto Imigrācijas likumu. Ministru kabinets atbalstīja konceptuālajā ziņojumā par imigrācijas politiku ietvertu 1. risinājuma variantu, nosakot, sagatavot Imigrācijas likumprojektu, un iekšlietu ministram līdz 2019. gada 31. martam iesniegt to Ministru kabinetā.¹⁴

Pārskata periodā būtiskas izmaiņas ir notikušas likumīgās migrācijas jomas tiesību aktos - Imigrācijas likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos, lai pārņemtu divas ES direktīvas¹⁵. Abas direktīvas ir saistītas ar ekonomiskās migrācijas jomu.

Diskusijas ekonomiskās imigrācijas jomā

2017. gadā turpinājās diskusijas plašsaziņas līdzekļos, valdībā un Saeimā par trešo valstu pilsoņu piesaisti Latvijas darba tirgum un starptautisko aizsardzību saņēmušo personu integrāciju Latvijas sabiedrībā.

Ārvalstu investoru padomes un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras pārstāvji, atsaucoties uz augsti kvalificētu darbinieku trūkumu, Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas Nodarbinātības apakškomisijā strādājošajiem politiķiem norādīja uz nepieciešamību atvieglot nosacījumus trešo valstu pilsoņu nodarbināšanai Latvijā.¹⁶ Speciālistu trūkums šobrīd vērojams virknē uzņēmumu, īpaši apstrādes rūpniecības un IKT¹⁷ nozarēs, kas ierobežo Latvijas ekonomikas izaugsmi, uzņēmumu produktivitātes pieaugumu un investīciju piesaisti.¹⁸

Darba devēju viedokli atbalstīja arī Stokholmas augstskolas Ekonomikas departamenta vadītājs Mortens Hansens, norādot, ka *daži joprojām var noliegt, bet darba tirgus pārkaršanas pazīmes ir skaidras un tādas jau ir ilgi. Sagaidāms, ka tas ne tikai turpināsies 2018. gadā, bet arī pasliktināsies.* Viņš savu viedokli pamatoja ar 10 darbaspēka tirgus pārkaršanas pazīmēm.¹⁹

¹² Informē par paveikto patvēruma meklētāju uzņemšanā.- Pieejams: <https://mk.gov.lv/lv/aktualitates/informe-par-paveikto-patveruma-mekletaju-uznemsana>.

¹³ 2018. gada 15. februāra Ministru kabineta rīkojums Nr. 61 "Par konceptuālo ziņojumu "Konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku"".- Latvijas Vēstnesis Nr. 35, 19.02.2018.- [stājās spēkā 15.02.2018.]

¹⁴ 2018. gada 15. februāra Ministru kabineta rīkojums Nr. 61 "Par konceptuālo ziņojumu "Konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku"".- Latvijas Vēstnesis Nr. 35, 19.02.2018.- [stājās spēkā 15.02.2018.]

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/36/ES par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem nodarbinātības kā sezonas darbiniekiem nolūkā;

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīvas 2014/66/ES par ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārcelšanu uzņēmuma ietvaros.

¹⁶ Uzņēmēji mudina valdību vienkāršot trešo valstu pilsoņu uzņemšanu darbā.- Pieejams: <http://nra.lv/latvija/205274-uznemeji-mudina-valdibu-vienkarsot-treso-valstu-pilsonu-uznemsanu-darba.htm>.

¹⁷ Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas.

¹⁸ MK atbalsta atvieglotu nosacījumu piemērošanu augsti kvalificētu speciālistu piesaistei no ārvalstīm.- Pieejams: <https://mk.gov.lv/lv/aktualitates/mk-atbalsta-atvieglotu-nosacijumu-piemerosanu-augsti-kvalificetu-specialistu-piesaistei>.

¹⁹ 10 reasons for why the labour market will be Latvia's biggest economic headache in 2018.- Pieejams:

<https://irir.lv/2017/12/21/10-reasons-labour-market-will-latvias-biggest-economic-headache>

2018?utm_source=email+marketing+Mailigen&utm_campaign=Ir+Svar%C4%ABg%C4%81kais+22.12.2017.&utm_medium=email.

Jānorāda, ka, pieaugot darba devēju interesei par darbaspēku no trešajām valstīm, Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!"—"Tēvzemei un Brīvībai/LNNK"²⁰ iestājās pret pašmāju darbaspēka izkonkurēšanu, ko varētu izdarīt iebraucēji.²¹

Ņemot vērā minētās diskusijas un, piekrītot nepieciešamībai, veicināt trešo valstu pilsoņu piekļuvi Latvijas darba tirgum, Ekonomikas ministrija 2017. gada laikā izstrādāja Ministru kabineta noteikumus, kuros iekļautas profesijas, kurām būs atviegloti nosacījumi trešo valstu pilsoņiem tiesību uz nodarbinātību saņemšanai. Šie noteikumi tika pieņemti 2018. gada 20. februārī²², iekļaujot sarakstā 237 profesijas un specialitātes.

Diskusijas patvēruma/starptautisko aizsardzību saņēmušo personu integrācijas jomā

Diskusijas par patvēruma meklētāju un starptautisko aizsardzību saņēmušo personu integrāciju, galvenokārt, bija saistītas ar Rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā (turpmāk – rīcības plāns).²³ Rīcības plāna īstenošanu vērtēja gan valsts iestādes, gan nevalstiskās organizācijas.

2017. gada maijā Valsts kontrole publicēja rīcības plāna īstenošanai piešķirto līdzekļu izlietojuma²⁴ izvērtējumu. Valsts kontroles ieskatā ir jāizvērtē rīcības plāna ietvaros veikto pasākumu rezultāti, atbilstoši pārskatot nākamajos gados piešķiramā finansējuma apmēru, kā arī Valsts kontrole un biedrība "Patvērums ""Drošā māja"" ierosina nozīmēt institūciju, kas būtu atbildīga par rīcības plāna izpildi un darbības koordinēšanu.

Viedokli par rīcības plāna rezultātiem ir izteikuši Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS pētnieki²⁵ uzsverot, ka rīcības plānā ietvertos pasākumus būtu vērts turpināt, tos pilnveidojot, īpaši pievēršot uzmanību risinājumiem, kas veicinātu bēgļu turpmāku uzturēšanos Latvijā.

Latvijas Sabiedrisko Mediju žurnālisti sekoja līdzīgi pusgadu ilgušā pilotprojekta rezultātiem Jelgavā, kur pašvaldība sniedza atbalstu bēgļiem un alternatīvā statusa ieguvušām personām, nodrošinot viņus ar mājokli. Žurnālisti sagatavoja četrus stāstus par to, kā aktivitātes tiek īstenotas bērnudārzā, skolās un darbavietā.²⁶ Īpaši tika uzsvērtā pašvaldības loma palīdzības sniegšanā sākumposmā, gan ar dzīvesvietas nodrošināšanu, gan sociālo un izglītības dienestu iesaistīšanu.

3. LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MOBILITĀTE

Kopējais pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits 2017. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir pieaudzis – 6399 (2016. gadā - 6002).

²⁰ Nacionāli konservatīva partija.

²¹ Nacionālā apvienība pret lētu darbaspēku no ārzemēm.- Pieejams: <http://nra.lv/latvija/202907-nacionala-apvieniba-pret-letu-darbaspeku-no-arzemem.htm>.

²² Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 "Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus".- Latvijas Vēstnesis Nr. 47, 06.03.2018. - [stājās spēkā 07.03.2018.]

²³ Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr.759 "Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā".- Latvijas Vēstnesis, Nr.238. 04.12.2015. – [stājās spēkā 02.12.2015.]

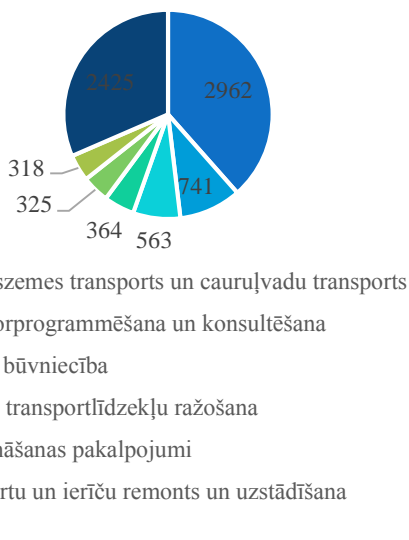
²⁴ Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā piešķirto līdzekļu izlietojums.- Pieejams: <http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/vkontrol-patve%CC%84ruma-mekle%CC%84ta%CC%84ji-v06.pdf>.

²⁵ Agnese Lāce un Rasmuss Filips Geks "Divu gadu mācības bēgļu uzņemšanā: pilnveidot vai izmest?". Pieejams: <http://providus.lv/article/divu-gadu-macibas-beglu-uznemsana-pilnveidot-vai-izmest>

²⁶ Kā bēgļiem Latvijā palīdz iejusties īpašs atbalsts. Četri stāsti no Jelgavas.- Pieejams: <http://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/ka-begliem-latvija-palidz-iejusties-ipass-atbalsts.-cetiri-stasti-no-jelgavas.a264448/>.

Ekonomiskā migrācija

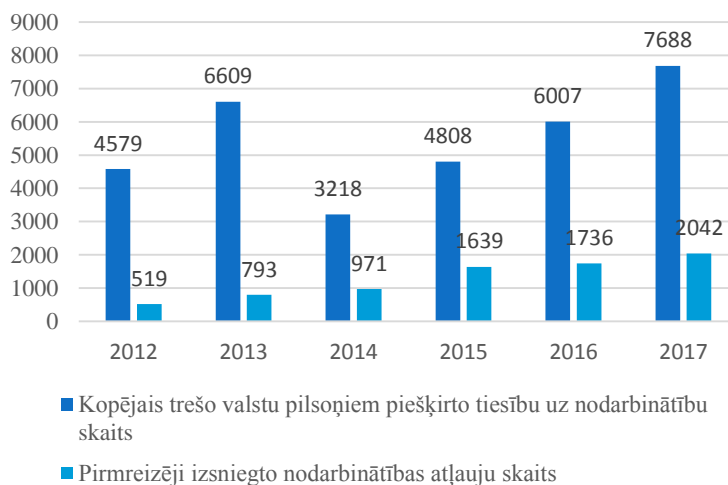
Tiesības uz nodarbinātību 2017.gadā

Kopējais 2017. gadā trešo valstu pilsoņiem piešķirto tiesību uz nodarbinātību skaits ir pieaudzis - 7688 (2016. gadā - 6007), no kuriem lielākā daļa ir nodarbināti sauszemes transporta un cauruļvadu transporta jomā (2952), datorprogrammēšanas un konsultēšanas jomā (741), ēku būvniecības jomā (563), citu transportlīdzekļu ražošanā (364), ēdināšanas pakalpojumu jomā (325) un iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas jomā (318).²⁷

Palielinājies nodarbinātības nolūkā pirmreizēji izsniegto uzturēšanās atļauju trešo valstu pilsoņiem skaits: 2016. gadā – 1736, 2017 - 2042.

Trešo valstu pilsoņiem piešķirtās tiesības uz nodarbinātību un pirmreizēji izsniegtās uzturēšanās atļaujas saistībā ar nodarbinātību Latvijā

Būtiskākās izmaiņas ekonomiskās migrācijas jomā saistītas ar Grozījumiem Imigrācijas likumā²⁸. Virkne grozījumu veikti, lai risinātu darbaspēka trūkumu:

- atviegloti ieeļošanas nosacījumi augsti kvalificētajiem trešo valstu pilsoņiem profesijās, kurās prognozēts būtisks darbaspēka trūkums;
- iespēja saņemt ES zilo karti arī tādām personām, kuras nav ieguvušas atbilstošu izglītību nozarē, bet kurām ir vismaz piecu gadu ilga atbilstoša profesionālā pieredze paredzamās nodarbinātības jomā. Saīsināts dokumentu izskatīšanas termiņš (10 dienas) ES zilās kartes

²⁷ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

²⁸ Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017. - [stājās spēkā 02.03.2017.]

saņemšanai. ES zilās kartes pieprasītājiem, kas tiks nodarbināti profesijā, kas iekļauta Ministru kabineta apstiprinātajā profesiju sarakstā²⁹, kurās tiek prognozēts būtisks darbaspēka trūkums, darba samaksu nosaka atbilstoši Latvijā strādājošo mēneša vidējai bruto samaksai iepriekšējā gadā, piemērojot koeficientu 1,2;³⁰

- visu nodarbināto ģimenes locekļiem tiek piešķirtas tiesības uz nodarbinātību.

Lai veicinātu jaunuzņēmumu dibināšanu, Imigrācijas likuma grozījumos ir iestrādāts jauns uzturēšanās mērķis, kas ir saistīts ar Jaunuzņēmumu, darbības atbalsta likumu³¹. Imigrācijas likuma grozījumos ir noteikts, ka trešās valsts pilsonim var izsniegt termiņuzturēšanās atļauju uz laiku, kas nepārsniedz trīs gadus, ja trešās valsts pilsonis Latvijā plāno radīt vai attīstīt inovatīvu produktu.³² Uz šādiem uzņēmumiem netiks attiecinātas prasības, kas paredz minimālo darbības laiku vienu gadu, pirms valdes loceklis ir tiesīgs pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju, kā arī netiek noteiktas minimālās nodokļu samaksas summas, kas jāsamaksā, lai valdes loceklis – trešās valsts pilsonis – varētu turpināt uzturēties Latvijā ar termiņuzturēšanās atļauju. Vienlaikus tika veiktas izmaiņas Uzturēšanās atļauju noteikumos³³, kas atvieglo uzturēšanās atļaujas saņemšanu jaunuzņēmuma dibināšanai: trešo valstu pilsoņiem nav nepieciešams izsaukums ne pieprasot, ne reģistrējot uzturēšanās atļauju. Jaunuzņēmuma dibinātājiem ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju vēl pirms jaunuzņēmuma dibināšanas, kā arī, pirmajos divos jaunuzņēmuma darbības gados netiek izvirzītas nekādas papildu prasības attiecībā uz nodokļu samaksu noteiktā apjomā. Noteikumi atļaujas saņēmējam uzliek arī noteiktus pienākumus: trīs mēnešu laikā pēc atļaujas saņemšanas jādibina jaunuzņēmums un 18 mēnešu laikā jāpiesaista kvalificēta riska kapitāla investora ieguldījumi 60 000 EUR apmērā. Paredzams, ka šie grozījumi veicinās inovatīvus produktus radošu uzņēmumu dibināšanu Latvijā.³⁴

Imigrācijas likuma grozījumi nosaka papildu prasības trešo valstu komersantu pārstāvniecībām, kuru pārstāvji pieprasa termiņuzturēšanās atļaujas. Turpmāk šim trešās valsts uzņēmumam ārzemēs jābūt reģistrētam vismaz piecus gadus, tam jānodarbina vismaz 50 darbinieki un tā gada apgrozījumam jāpārsniedz 10 miljoni eiro. Šāds regulējums iekļauts, lai nodrošinātu tikai perspektīvu uzņēmumu un sadarbības formu ienākšanu Latvijas tirgū. Šobrīd visvairāk uzturēšanās atļaujas tiek atteiktas trešo valstu komersantu pārstāvniecību pārstāvjiem, jo tiek konstatēts, ka vairums šādu pārstāvniecību faktiski nestrādā un nesniedz Latvijai ekonomisko labumu.³⁵ Lai to novērstu 2017. gada 6. jūnijā, tika izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 300 “Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija

²⁹ 2018. gada 20. februāra Ministru kabineta noteikumi Nr. 108 “Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus”. Sarakstā iekļautas 237 profesijas un specialitātes. Trešo valstu pilsoņu nodarbināšanas regulējuma atvieglošana ir nepieciešama, lai īstermiņā mazinātu darbaspēka trūkumu, kas būtiski ierobežo Latvijas ekonomikas izaugsmi, īpaši tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība un informācijas un komunikāciju tehnoloģijas, kā arī, veicinātu produktivitāti nozarēs ar augstu pievienoto vērtību.

Profesiju sarakstā iekļauto speciālistu piesaistei tiks piemēroti šādi atvieglojumi:

- ja nodarbinātais vēlēšies saņemt ES zilo karti - minimālais atalgojums nedrīkstēs būt zemāks par vidējo bruto darba samaksu Latvijā iepriekšējā gadā reiz koeficients 1,2 (iepriekšējā koeficienta 1.5 vietā);
- citos gadījumos - ārvalstnieku varēs piesaistīt vakancei, kas Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēta vismaz 10 darba dienas (iepriekšējā prasība – ne mazāk kā mēnesi).

³⁰ Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumi Nr. 225 “Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 97, 18.05.2017.- [stājās spēkā 19.05.2017.]

³¹ Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 241, 10.12.2016.- [stājās spēkā 01.01.2017.]

³² Ja pēc termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir konstatējusi šādu nosacījumu izpildi: a) triju mēnešu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums par termiņuzturēšanās atļaujas piešķiršanu, trešās valsts pilsonis ir reģistrēts kā valdes loceklis ne ilgāk, kā pirms gada komercregistrā reģistrētā kapitālsabiedrībā, kuras ietvaros viņš plāno radīt vai attīstīt inovatīvu produktu, b) kopējie minētās kapitālsabiedrības pamatkapitālā veiktie kvalificēta riska kapitāla investora ieguldījumi sešu mēnešu laikā pēc pirmās vienas un tās pašas aktivitātes īstenošanai izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanas ir sasnieguši vismaz 30 000 EUR un 18 mēnešu laikā pēc termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanas - vismaz 60 000 EUR, c) vienas un tās pašas ar inovatīva produkta radīšanu vai attīstīšanu saistītas aktivitātes īstenošanai Latvijā ar termiņuzturēšanās atļauju uzturas ne vairāk kā pieci trešo valstu pilsoņi. Ja visi trešo valstu pilsoņi pieteikumu termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai vienas un tās pašas ar inovatīva produkta radīšanu, vai attīstīšanu saistītas aktivitātes īstenošanai neiesniedz vienlaicīgi, termiņuzturēšanās atļauju piešķir uz termiņu, kas nepārsniedz laiku, uz kādu tā piešķirta pirmajam trešās valsts pilsonim, kurš saņēmis termiņuzturēšanās atļauju šīs aktivitātes īstenošanai, d) trešās valsts pilsonis, kuram izsniegta termiņuzturēšanās atļauja saskaņā ar šā punkta nosacījumiem, nav nodarbināts pie cita darba devēja vai nav komercregistrā reģistrēta citas kapitālsabiedrības amatpersona.

³³ Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 300 “Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 “Uzturēšanās atļauju noteikumi””.- Latvijas Vēstnesis Nr. 114, 08.06.2017.-[stājās spēkā 09.06.2017.]

³⁴ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

³⁵ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

noteikumos Nr.564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"³⁶, kas nosaka, ka trešās valsts pilsonim, kas vēlas uzturēties Latvijā kā ārvalsts komersanta pārstāvniecības pārstāvis, ir jāiesniedz biznesa plāns, kas apliecina, ka ārvalsts komersanta biznesa stratēģija darbībai Latvijā veicinās ražošanas vai pakalpojumu nozares attīstību. Ārvalstu uzņēmumam nedrīkst būt arī nodokļu parādu.

Papildus tam, Imigrācijas likuma grozījumi nosaka iecelšanas nosacījumus uzņēmumu ietvaros pārceltiem darbiniekiem un sezonas darbiniekiem. Tie pārņem *Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīvas 2014/66/ES*³⁷ par iecelšanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārcelšanu uzņēmuma ietvaros noteikto tiesisko regulējumu. Imigrācijas likuma grozījumos tiek definēts uzņēmuma ietvaros pārceltā darbinieka jēdziens, kā arī tiek paredzēts, ka šādām personām nebūs nepieciešams apliecinājums par tiesībām uz nodarbinātību pie noteikta darba devēja, ja tās iecelo īstermiņa mobilitātes ietvaros, un izsniedzamās uzturēšanās atļaujas ilgums tiks noteikts atkarībā no nodarbinātības veida. 2017. gada 19. maijā stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu"³⁸, kuros noteikts, ka sezonas darbiniekiem lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivkopības nozarē minimālais darba samaksas apmērs ir atbilstoši strādājošo mēneša vidējai bruto darba samaksai trešās valsts pilsoņa paredzamajā nodarbinātības nozarē. Šie noteikumi arī nosaka, ka nepilngadīgam bērnam pierādāmo finanšu līdzekļu apjoms ir 30 procentu no minimālās darba samaksas valstī agrāko 60 procentu vietā. Minimālo finanšu līdzekļu apjomu samazināja, lai vienkāršotu uzturēšanās atļauju saņemšanas procesu ģimenēm, kurās ir vairāk bērnu un kurām ir problemātiski pierādīt iepriekš noteiktos minimālos finanšu līdzekļus (piemēram, ģimenē, kurā ir abi vecāki un trīs bērni, iepriekš pierādāmie ikmēneša minimālie finanšu līdzekļi bija 1406 EUR mēnesī).³⁹

Imigrācijas likumam jau ir izstrādāts nākamais grozījumu likumprojekts⁴⁰, ar kuru tiek pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Direktīva 2016/801/ES⁴¹, kā arī kurā plānots noteikt labvēlīgākus nodarbinātības nosacījumus Latvijā reģistrēto ārvalstu aviosabiedrību pārstāvniecību pārstāvjiem un trešo valstu pilsoņiem, kas Latvijā uzturas saskaņā ar jauniešu darba brīvdienu programmām. Grozījumi paredz pastiprināt uzņēmuma darbības ekonomiskās darbības kritēriju pārbaudi, lai samazinātu to gadījumu skaitu, kad atļauja saistībā ar nodarbinātību tiek noformēta, lai iegūtu uzturēšanās tiesības neefektīvi strādājošā uzņēmumā, kurš neizpilda nodokļu samaksas kritērijus.⁴²

2018. gada 13. februārī Ministru kabineta sēdē atbalstīja Iekšlietu ministrijas "Konceptuālo ziņojumu par imigrācijas politiku"⁴³, kurā sniegti priekšlikumi esošās situācijas uzlabošanai, ko būtu nepieciešams iekļaut jaunā likumprojektā „Imigrācijas likums”, kas aizstātu šobrīd spēkā esošo, 2002. gada 31. oktobrī pieņemto Imigrācijas likumu. Šobrīd ir uzsākts darbs pie jaunā Imigrācijas likuma izstrādes.

³⁶ Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 300 "Grozījumus Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"- Latvijas Vēstnesis Nr. 114, 08.06.2017.-[stājās spēkā 09.06.2017.]

³⁷Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/66/ES par iecelšanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārcelšanu uzņēmuma ietvaros.- Oficiālais Vēstnesis, L 157, 27.05.2014.

³⁸ Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumi Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu"- Latvijas Vēstnesis Nr. 97, 18.05.2017.- [stājās spēkā 19.05.2017.]

³⁹ Ministru kabineta noteikumu projekta „Ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmērs un finanšu līdzekļu esības konstatēšanas kārtība” anotācija.- Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_04/IEMAnot_200417_fin.2640.doc.

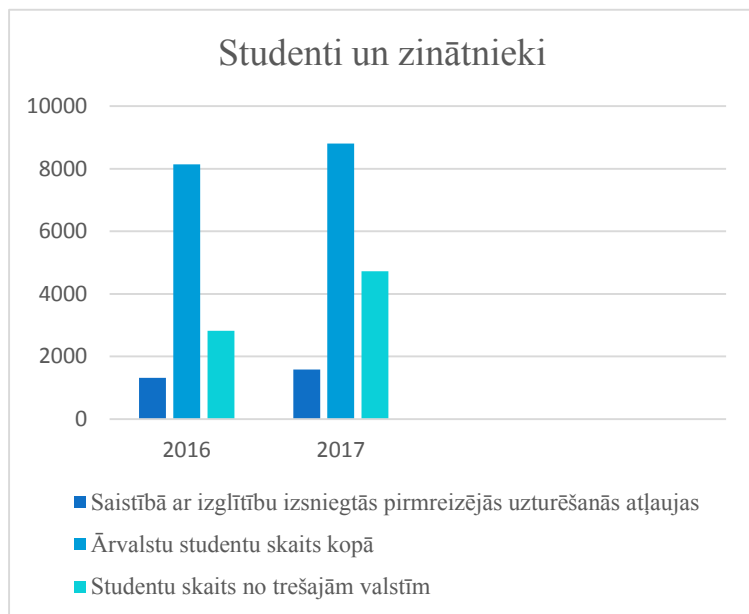
⁴⁰ Likumprojekta "Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija.-Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40444736>.

⁴¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo iecelšanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.

⁴² Šim regulējumam noteikts pārejas periods – to paredzēts piemērot no 2019. gada 2. janvāra.

⁴³ 2018. gada 15. februāra Ministru kabineta rīkojums Nr. 61 "Par konceptuālo ziņojumu "Konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku"- Latvijas Vēstnesis Nr. 35, 19.02.2018.- [stājās spēkā 15.02.2018.]

Studenti un zinātnieki

Saistībā ar izglītību 2017. gadā izsniegtas 1581 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas (2016. gadā - 1314).

2017. gada laikā ārvalstu studentu skaits Latvijā ir pieaudzis par 8 procentiem. Ārvalstu studentu skaits 2017./2018. akadēmiskajā gadā Latvijā bija 8806 (2016./2017. - 8137)⁴⁴, no kuriem trešo valstu pilsoņu skaits bija - 4724.

Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”⁴⁵, papildina regulējumu, nosakot, ka tiesības uz nodarbinātību līdz 20 stundām nedēļā ir arī studentiem, kuri ir saņēmuši ilgtermiņa vīzu saistībā

ar studentu apmaiņu.

2017. gada 19. maijā stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 225 “Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu”, kuros

1) noteikts zemāks nepieciešamo finanšu līdzekļu apmērs trešo valstu pilsoņiem, kuri uzturēsies Latvijā ilgāk nekā 30 dienas, pielīdzinot nepieciešamo summu tai, kas noteikta trešās valsts pilsonim, kas pieprasa uzturēšanās atļauju Latvijā. Šāds risinājums izvēlēts, lai radītu vienlīdzīgus uzturēšanās nosacījumus ārvalstu studentiem, kuri Latvijā uzturas ar vīzu un tiem, kuri uzturas ar termiņuzturēšanās atļauju. Šobrīd vīzas pieprasītājiem minimālais finanšu līdzekļu apmērs ir 14 EUR dienā, tas ir, aptuveni 420 EUR mēnesī, savukārt uzturēšanās atļaujas pieprasītājiem – minimālās darba algas – 430 EUR apmērā;

2) noteikts, ka ārvalstu studentiem un nepilngadīgiem bērniem, kuri uzturas Latvijā, finanšu līdzekļus ir iespējams pierādīt, iesniedzot atbilstošu garantiju no vecākiem vai likumiskajiem pārstāvjiem, arī tajos gadījumos, kad viņi neuzturas Latvijā. Iepriekš šādu garantiju varēja dot tikai persona, kura uzturas Latvijā;

3) paredzēts, ka trešo valstu pilsoņiem, kurus uz Latviju nosūta ārvalstī reģistrēta juridiskā persona, šī juridiskā persona var arī garantēt finanšu līdzekļus. Iepriekš spēkā esošie noteikumi pieļāva iespēju tikai Latvijā reģistrētām juridiskām personām garantēt trešās valsts pilsoņa finanšu līdzekļus.⁴⁶

2017. gada 22. novembrī Pekinā, Ķīnas Izglītības ministrijā Latvijas vēstnieks Ķīnā Māris Selga un Ķīnas izglītības ministrs Čens Baošengs (*Chen Baosheng*) parakstīja Latvijas Republikas valdības un Ķīnas Tautas Republikas valdības līgumu par sadarbību izglītības jomā. Līgums paredz, ka abas puses veicinās pieredzes un informācijas apmaiņu izglītības jomā, atbalstīs un veicinās sadarbību starp

⁴⁴ Datu avots: Izglītības un zinātnes ministrija.

⁴⁵ Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017. -[stājās spēkā 02.03.2017.]

⁴⁶ Ministru kabineta noteikumu projekta „Ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmērs un finanšu līdzekļu esības konstatēšanas kārtība” anotācija.- Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_04/IEMAnot_200417_fin.2640.doc.

augstākās un profesionālās izglītības iestādēm, kā arī sekmēs studentu, izglītības amatpersonu, akadēmiskā personāla, ekspertu un speciālistu mobilitāti.⁴⁷

Lai transponētu Direktīvu 2016/801/ES⁴⁸, Imigrācijas likuma grozījumu likumprojektā⁴⁹ ir plānots veikt grozījumus, iekļaujot tajā jēdzienu “brīvprātīgais”, “stažieris”, “students” un “pētnieks” definīcijas, noteikt labvēlīgākus nodarbinātības nosacījumus studentiem un pētniekiem, piešķirt vīzu saistībā ar brīvprātīgo darbu vai dalību apmaiņas izglītības programmā.

Ārvalstu studentiem un pētniekiem labvēlīgāki nosacījumi nodarbinātībai tiek ieteikti arī "Konceptuālā ziņojumā par imigrācijas politiku"⁵⁰:

- atcelt prasību darba devējam reģistrēt brīvu darba vietu Nodarbinātības valsts aģentūrā, ja trešās valsts pilsoņa uzaicināšanas iemesls ir nodarbinātība saskaņā ar darba līgumu, un trešās valsts pilsonis Latvijas teritorijā vismaz trīs semestru garumā ir apguvis pilna laika studiju programmu⁵¹, un ieguvis valsts atzītu augstākās izglītības diplomu par šīs studiju programmas apguvi;
- trešo valstu pētniekiem, kuri noslēguši zinātniskās sadarbības līgumu ar Latvijā reģistrētu zinātnisko organizāciju, piešķirt piekļuvi darba tirgum pedagoģiskā darba veikšanai.

Ģimenes atkalapvienošana

2017. gadā ir nedaudz sarucis saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu trešo valstu pilsoņiem izsniegto pirmreizējās uzturēšanās atļauju skaits - 1985 (2016. gadā - 2109). Izmaiņas saistītas ar ārvalstu investoru, kas pieprasa pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas saistībā ar ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā, skaita samazināšanos.

Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”⁵² saskaņā ar *Padomes 2003. gada 22. septembra direktīvā 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu* noteikto piešķir tiesības uz nodarbinātību un komercdarbību trešo valstu pilsoņu, kuriem atļauts strādāt Latvijā, ģimenes locekļiem. Šajā likumā tiek noteiktas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanu trešo valstu pilsoņu pilngadīgajiem bērniem, kuri pirmo termiņuzturēšanās atļauju Latvijā saņēma, būdami nepilngadīgi.

Imigrācijas likuma grozījumu likumprojektā⁵³, ES zilās kartes ģimenes locekļu uzturēšanās atļauju pieteikumu izskatīšanas termiņu plāno pielīdzināt pašu ES zilās kartes pieprasītāju pieteikumu izskatīšanas termiņam.⁵⁴

"Konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku" ģimenes apvienošanas jomā rosina:

- Latvijas pilsoņu, Latvijas nepilsoņu un trešo valstu pilsoņu, kuri Latvijā uzturas ar pastāvīgās uzturēšanās atļauju, laulātajiem, laulāto nepilngadīgajiem bērniem un

⁴⁷ Parakstīts jaunais Latvijas Republikas valdības un Ķīnas Tautas Republikas valdības līgums par sadarbību izglītības jomā.- Pieejams:

<http://www.izm.gov.lv/lv/aktualitates/2686-parakstits-jaunais-latvijas-republikas-valdibas-un-kinas-tautas-republikas-valdibas-ligums-par-sadarbibu-izglitiba-joma>.

⁴⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieeļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.- Oficiālais Vēstnesis L 132, 21.05.2016.

⁴⁹ Likumprojekta “Grozījumi Imigrācijas likumā” anotācija.-Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736&mode=mk&date=2018-03-20>.

⁵⁰ 2018. gada 15. februāra Ministru kabineta rīkojums Nr. 61 “Par konceptuālo ziņojumu "Konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku"”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 35, 19.02.2018. [stājās spēkā 15.02.2018.]

⁵¹ bakalaura, maģistra vai doktorantūras

⁵² Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017. - [stājās spēkā 02.03.2017.]

⁵³ Likumprojekta “Grozījumi Imigrācijas likumā” anotācija. - Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736&mode=mk&date=2018-03-20>.

⁵⁴ 10 dienas.

- vecākiem, kā arī Latvijas pilsoņu pilngadīgajiem bērniem tiesības uz uzturēšanos piešķirt uz sešiem gadiem, palielinot intervālu starp uzturēšanās atļaujas reģistrācijas termiņiem;
- reģistrējot termiņuzturēšanās atļauju, nepieprasīt uzaicinātājam noformēt izsaukumu.

Informācija par likumīgas migrācijas ceļiem un apstākļiem

Lai veicinātu izpratni par likumīgās migrācijas ceļu izmantošanu, Latvijas valsts iestādes 2017. gadā pilnveidojušas informācijas pieejamību tīmekļvietnēs un īstenojušas vairākus seminārus un izglītojošas akcijas.

Ārlietu ministrijas un Latvijas pārstāvniecību ārvalstīs mājaslapās 2017. gadā ir regulāri aktualizēta informācija par vīzu pieteikumu iesniegšanas kārtību un vīzu pieteicēji tiek klātienē nodrošināti ar informatīvajiem bukletiem par citiem jautājumiem.

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi ir sagatavojusi elektronisku informatīvu ceļvedi angļu valodā par tiesību uz nodarbinātību noformēšanas procesu tiem trešo valstu pilsoņiem, kuri nav ES vai Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalstu pilsoņi un kurus paredzēts nodarbināt Latvijā. Informatīvais ceļvedis pieejams vietnē <http://workinlatvia.liaa.gov.lv> un palīdzēs darba devējiem, kā arī darba ņēmējiem no ārvalstīm iepazīties ar uzturēšanās atļauju un tiesību uz nodarbinātību noformēšanas procesu. Turpmāk šis ceļvedis tiks papildināts ar informāciju par citiem tiesību uz nodarbinātību noformēšanas veidiem (piemēram, darba atļauju izsniedzot kopā ar vīzu), materiāliem citās valodās un plašāku informāciju par imigrācijas, nodarbinātības un saistīto regulējumu Latvijā.⁵⁵

Latvijas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības ārvalstīs sadarbībā ar tūrisma kompānijām, Latvijas augstākās izglītības iestādēm, Latvijas Viesnīcu un restorānu asociāciju un citiem dalībniekiem ir organizējušas seminārus par ieceļošanas kārtību Latvijā un Šengenas zonā kopumā. Semināros ir sniegta informācija arī par medicīnas tūrisma un izglītības iespējām Latvijā.⁵⁶

Nodarbinātības valsts aģentūra 2017. gada septembrī kopā ar EURES⁵⁷ rīkoja akciju “Ceļā pie darba devējiem caur Baltijas valstīm”, kuras ietvaros Nodarbinātības valsts aģentūras pārstāvji apmeklēja darba devējus uzņēmumos uz vietas. Nodarbinātības valsts aģentūras pārstāvjiem pievienojās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas, lai pārrunātu ar uzņēmumiem jautājumus saistībā ar trešo valstu pilsoņu nodarbināšanu.⁵⁸

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas piedalījās 11. starptautiskajā izglītības izstādē (Baku, Expo centrs) ES projekta „Atbalsts Mobilitātes partnerības īstenošanai ar Azerbaidžānu (MOBILAZE) ietvaros.⁵⁹ Minētās amatpersonas konsultēja potenciālos studētgrībētājus par ieceļošanas un uzturēšanās prasībām, kas jāņem vērā, ieceļojot Latvijā.⁶⁰ Tāpat arī projekta ietvaros Latvijas eksperti piedalījās informatīvā bukleta par studēšanu ES dalībvalstīs izstrādē, kur aplūkoti iepriekšminētie ieceļošanas un uzturēšanās jautājumi.⁶¹

⁵⁵ Izveidots informatīvs ceļvedis par darba atļauju noformēšanas procesu ārzemniekiem. - Pieejams: <https://em.gov.lv/lv/jaunumi/15882-izveidots-informativs-celvedis-par-darba-atlauju-noformesanas-procesu-arzemniekiem>.

⁵⁶ Avots: Ārlietu ministrija.

⁵⁷ Eiropas Nodarbinātības dienestu tīkls.

⁵⁸ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁵⁹ Viens no MOBILAZE projekta, mērķiem legālās migrācijas jomā ir vairot Azerbaidžānas sabiedrības informētību par mobilitātes iespējām starp ES un Azerbaidžānu.

⁶⁰ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁶¹ Informatīvais buklets pieejams: https://www.icmpd.org/fileadmin/2017/MOBILAZE_Booklet_Studying_in_the_EU_2018.pdf

Pilsonība un naturalizācija

2017. gadā samazinājās Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā uzņemto personu skaits - 915, (2016.-987).⁶² Līdzīgi kā 2017. gadā lielāko pilsonību ieguvušo personu īpatsvaru veido Latvijas nepilsoņi – 89 %. Salīdzinājumā ar 2016. gadu (106) 2017. gadā trešo valstu pilsoņu skaits, kas naturalizācijas kārtībā saņēma Latvijas pilsonību, ir nedaudz samazinājies - 102.⁶³

Ilgtermiņa uzturēšanās un mobilitāte ES iekšienē

Lai transponētu Direktīvu 2016/801/ES⁶⁴, Imigrācijas likuma grozījumu likumprojektā⁶⁵ ir plānots, ka pētniekiem un studentiem būs tiesības uzturēties Latvijā saskaņā ar citu ES dalībvalstu izsniegtajām vīzām un uzturēšanās atļaujām. Pētniekiem pieļaujama uzturēšanās laiks nedrīkst pārsniegt 180 dienas jebkurā 360 dienu laikposmā, bet studentiem, kas piedalās ES mobilitātes programmās – 360 dienas. Šā uzturēšanās termiņa laikā pētniekiem un studentiem ir tiesības arī uz nodarbinātību. Pētnieku īstermiņa mobilitātes un studentu mobilitātes gadījumos Latvija nepieprasīs notifikāciju par plānoto mobilitāti, savukārt pētniekiem, kam pētniecības projekta ietvaros būs nepieciešama ilgtermiņa mobilitāte, būs jāpieprasa uzturēšanās atļauja Latvijā.

Citi likumīgās migrācijas aspekti

2017. gada 22. novembrī tika pieņemti Imigrācijas likuma grozījumi. Tie nosaka, ka termiņuzturēšanās atļauju saņēmējiem par ieguldījumiem nekustamajā īpašumā, kapitālsabiedrībās un banku pakārtotajās saistībās, atkārtoti pieprasot termiņuzturēšanās atļauju, ir jāveic maksājums valsts budžetā. Maksājums 5000 EUR apmērā ir jāveic vienā maksājumā atkārtotās termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanas brīdī vai pa daļām, pirmo daļējo maksājumu 1000 EUR apmērā veicot atkārtotās termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanas brīdī un turpmākos maksājumus - katru 1000 EUR apmērā - ik gadu, reģistrējot termiņuzturēšanās atļauju.⁶⁶

Imigrācijas likuma grozījumu likumprojektā⁶⁷ ir plānots precizēt deleģējumu Ministru kabinetam dokumenta izdošanai, kas apliecina Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) un ES dalībvalstu bruņoto spēku militārpersonu, bruņoto spēku nodarbinātībā esošo civilpersonu un viņu apgādājamo uzturēšanās statusu Latvijā (turpmāk – apliecinājums), paredzot to, ka šāds apliecinājums var tikt izsniegts arī militārpersonām. Pašreizējā Imigrācijas likuma redakcija neparedz šādu apliecinājumu izsniegt militārpersonām, bet tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu viņu iespējas pārvietoties Šengenas līguma valstu teritorijā.

Lai to nodrošinātu, 2018. gada 23. janvārī Ministru kabinets ir pieņēmis noteikumus Nr. 44 "Noteikumi par apliecinājuma izsniegšanu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu

⁶² Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁶³ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁶⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.- Oficiālais Vēstnesis L 132, 21.05.2016.

⁶⁵ Likumprojekta "Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija.-Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736&mode=mk&date=2018-03-20>.

⁶⁶ Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā".- Latvijas Vēstnesis Nr.242, 06.12.2017. -[stājās spēkā 01.01.2018.]

⁶⁷ Likumprojekta "Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija.-Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736&mode=mk&date=2018-03-20>.

bruņoto spēku nodarbinātībā esošo civilpersonu, kā arī šo civilpersonu un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku militārpersonu apgādājamo un citu ar bruņotajiem spēkiem saistīto personu tiesībām uzturēties Latvijas Republikā"⁶⁸. Jaunā kārtība nosaka institūciju, kas izsniedz apliecinājumu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku nodarbinātībā esošo civilpersonu, kā arī šo civilpersonu un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) un ES dalībvalstu bruņoto spēku militārpersonu apgādājamo un citu ar bruņotajiem spēkiem saistīto personu tiesībām uzturēties Latvijā, apliecinājuma formu un saturu, kā arī apliecinājuma izsniegšanas kārtību. 2018. gada 23. februārī UNHCR reģionālā pārstāvniecība Ziemeļeiropā sadarbībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi organizēja ekspertu sanāksmi par bezvalstnieku identifikāciju un aizsardzību – labajām praksēm, rīcībpolitikas iespējām un izaicinājumiem. Ekspertu sanāksme sniedza kopumā 24 dalībniekiem no Islandes, Zviedrijas, Dānijas, Somijas, Lietuvas, Francijas, Ungārijas un Latvijas labu iespēju iegūt padziļinātākas zināšanas par bezvalstniecības statusa noteikšanas procedūrām.⁶⁹

Migrācijas pārvaldīšana

2017. gada 7. aprīlī stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/458⁷⁰, ieviešot sistemātiskās pārbaudes datu bāzēs ieceļošanas un izceļošanas brīdī personām, kuras bauda tiesības brīvi pārvietoties saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, proti, ES, Eiropas Ekonomiskās zonas un Šveices Konfederācijas (turpmāk – ES/EEZ/CH) pilsoņi. Atbilstoši Regulas Nr.2017/458 prasībām ES/EEZ/CH pilsoņu sistemātiska pārbaude sevī ietver:

- personas identitātes un valstspiederības pārbaude un robežšķērsošanai paredzētā ceļošanas dokumenta autentiskuma un derīguma pārbaude, tostarp pārbaudot informāciju attiecīgās datubāzēs, jo īpaši Šengenas informācijas sistēmā (SIS), Interpola Zagto un pazaudēto ceļošanas dokumentu datubāzē un valstu nacionālajās datubāzēs, kurās ir informācija par nozagtiem, nelikumīgi piesavinātiem, pazaudētiem un anulētiem ceļošanas dokumentiem;
- pārliecināšanās par to, ka ES/EEZ/CH pilsonis netiek uzskatīts par tādu personu, kas rada draudus kādas dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskajām attiecībām, tostarp pārbaudot informāciju SIS un citās attiecīgās Savienības datubāzēs;
- pasēm un ceļošanas dokumentiem, kuros ir informācijas nesējs, kā minēts Padomes Regulas (EK) Nr. 2252/2004 (2004. gada 13. decembris) par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos 1. panta 2. punktā, pārbauda mikroshēmas datu autentiskumu.

Līdz ar to sistemātiskās pārbaudes datu bāzēs ieceļošanas un izceļošanas brīdī kopš 2017. gada 7. aprīļa tiek veiktas gan trešo valstu, gan arī ES/EEZ/CH pilsoņiem.⁷¹

⁶⁸ Ministru kabineta 2018. gada 23. janvāra noteikumi Nr. 44 "Noteikumi par apliecinājuma izsniegšanu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku nodarbinātībā esošo civilpersonu, kā arī šo civilpersonu un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku militārpersonu apgādājamo un citu ar bruņotajiem spēkiem saistīto personu tiesībām uzturēties Latvijas Republikā".- Latvijas Vēstnesis Nr. 18, 25.01.2018.- [stājās spēkā 26.01.2018.]

⁶⁹ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/458 (2017. gada 15. marts), ar ko groza Regulu (ES) 2016/399 attiecībā uz pārbaudu pastiprināšanu attiecīgajās datubāzēs pie ārējām robežām.- Oficiālais Vēstnesis L 74, 18.03.2017.

⁷¹ Avots: Valsts robežsardze.

Vīzu politika

2017. gadā kopējais izsniegto vīzu skaits ir nedaudz samazinājies, sasniedzot 168 729 (2016. gadā – 169 758). No tām 164 175 – Šengenas vīzas, 4554 - ilgtermiņa (D) vīzas.⁷²

Kopējais izsniegto vīzu skaits pēc to veida, 2016-2017.⁷³

	2016	2017
Šengenas vīzas	165 613	164 175
Ilgtermiņa (D) vīzas	4145	4554
Pavisam	169 758	168 729

2017. gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde turpināja projekta “Nacionālās vīzu informācijas sistēmas (NVIS) lietošana un attīstīšana (1.posms)”⁷⁴ ieviešanu. Projekta ietvaros tiek veikti pasākumi, lai uzlabotu vīzu pieteikumu apstrādes procesā izmantoto informācijas tehnoloģiju darbības kvalitāti, NVIS lietotājiem nodrošinātu atbilstošu darba vidi un nepieciešamās mācības darbam ar NVIS.

Pārskata periodā ir veikti nepieciešamie sagatavošanās darbi, lai nodrošinātu NVIS programmatūras funkcionalitātes pilnveidošanu, iegādāts aprīkojums vīzu pieteikumu apstrādes darba vietu aprīkošanai Latvijas pārstāvniecībās ārvalstīs un NVIS apmācību nodrošināšanai, kā arī nodrošinātas apmācības darbam ar VIS un NVIS.⁷⁵

Saskaņā ar savstarpējo vienošanos Ungārija no 2017. gada 1. decembra ir pārtraukusi Latvijas pārstāvību vīzu izsniegšanā Jekaterinburgā (Krievijas Federācija), taču šajā vietā ir uzsākta sadarbība ar ārpakalpojumu kompāniju “Pony Express”. 2018. gada 1. februārī stāsies spēkā vīzu pārstāvības līgums ar Lietuvu, kura pārstāvēs Latviju Šengenas vīzu izsniegšanā Īrijā (Dublinā).

2018. gadā tiks uzsākta Latvijas vēstniecības Apvienotajos Arābu Emirātos sadarbība ar ārpakalpojuma kompāniju “VF Worldwide Holding Ltd” Šengenas vīzu pieteikumu pieņemšanā. Sadarbības līgums paredz, ka Šengenas vīzu pieteikumi tiks pieņemti ne tikai Apvienotajos Arābu Emirātos, bet arī citās šī reģiona valstīs – Katarā, Kuveitā, Bahreinā, Omānā un Saūdu Arābijā.

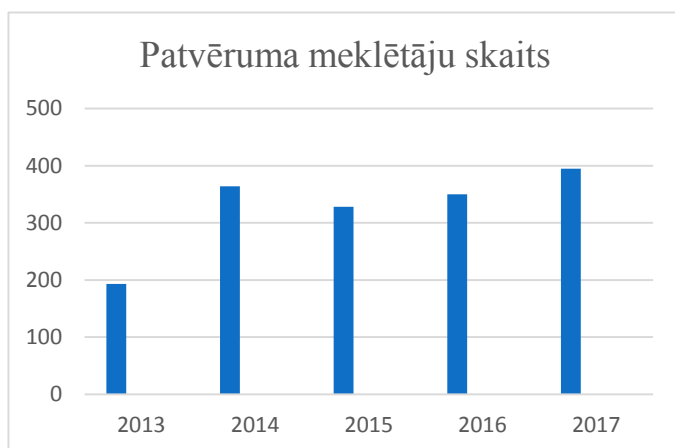
⁷² Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷³ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷⁴ Iekšējās drošības fonda 2014.-2020. gadam nacionālās programmas daudzgadu projekts.

⁷⁵ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

4. STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA

Salīdzinot ar 2016. gadu, patvēruma meklētāju skaits 2017. gadā ir pieaudzis līdz 395 (2016. gadā 350) personām, kas ir visu gadu lielākais skaits. No kopējā patvēruma meklētāju skaita 158 ir pārcelti no Grieķijas un Itālijas un 40 personas ir pārmitinātas no Turcijas bēgļu nometnēm. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, 2017. gadā ir pieaudzis patvēruma meklētāju skaits no Sīrijas – 179 (2016.-149), Vjetnamas – 40 (2016.- 4) un Eritrejas – 19 (2016.-10), savukārt samazinājies no Afganistānas – 13 (2016. -

35) un Indijas – 7 (2016.-20).⁷⁶

Sadarbība ar trešajām valstīm

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas mobilitātes partnerības ietvaros 2017. gadā piedalījās Igaunijas Drošības Zinātņu akadēmijas īstenotajā projektā ar Gruziju patvēruma jomas apmācību jautājumos. Projekta *“HIGH FIDELITY – exercising for asylum procedures”*⁷⁷ mērķis ir veicināt Gruzijas patvēruma iestāžu darbinieku zināšanas, izmantojot inovatīvu un interaktīvu apmācību risinājumus. Projekta īstenošanas laikā⁷⁸ trīs Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas piedalījās projekta aktivitātēs, veidojot saturu virtuālam simulācijas apmācību instrumentam, kā arī, vadot apmācības par pierādījumu novērtēšanu, un izcelsmes valstu informāciju. Apmācībās par pierādījumu novērtēšanu un izcelsmes valstu informāciju piedalījās 26 Gruzijas Bēgļu un pārvietoto personu lietu ministrijas amatpersonas.

2017. gada otrajā pusē saskaņā ar ES Apmācības (*Twinning*) projektu *„Kosovas institūciju stiprināšana efektīvas migrācijas pārvaldē”*⁷⁹ apstiprināto Apmācības Līgumu Kosovā (Prištinā) notika pasākums, kura laikā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Patvēruma lietu nodaļas vadītāja kopā ar Nīderlandes ekspertu veica likuma pakārtoto normatīvo aktu projektu sagatavošanu saistībā ar patvēruma meklētāju izmitināšanu un patvēruma iesnieguma izskatīšanas procedūru. Izstrādāti normatīvie akti saistībā ar patvēruma meklētāju izmitināšanu un patvēruma iesnieguma izskatīšanas procedūru.⁸⁰

Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu

2017. gadā tika pilnveidota patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumu informācijas sistēma (EURODAC), nodrošinot sasaisti ar Nacionālo vīzu informācijas sistēmu un Interpola

⁷⁶ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷⁷ Finansē ES un īsteno Igaunijas Drošības zinātņu akadēmija.

⁷⁸ 2017. gada marts – novembris.

⁷⁹ Nr.KS 14 IB JH 04

⁸⁰ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Ģenerālsēkretariāta informācijas sistēmu⁸¹. Savukārt, 2018. gada sākumā nodrošināta sasaiste ar Šengenas informācijas sistēmu. Papildus tam, 2018. gadā plānots, nodrošināt iespēju salīdzināt pirkstu nospiedumus ar EURODAC centrālajā sistēmā esošajiem pirkstu nospiedumiem tiesībsardzības nolūkos, ievērojot EURODAC regulas nosacījumus.⁸²

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana

Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanā 2017. gadā notikušas izmaiņas, kas saistītas gan ar patvēruma meklētāju un aizturēto ārzemnieku izmitināšanas apstākļiem, šo personu iespējām un tiesībām, kā arī iesaistīto iestāžu sadarbības formām.

2017. gadā Ropažu novada Muceniekos tika būtiski palielināta telpu platība, kas paredzēta trešo valstu pilsoņu izmitināšanai. Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā tika atklāta vēl viena ēka patvēruma meklētāju izmitināšanai, kurā vienlaikus ir iekārtots arī multifunkcionālais centrs Mucenieku iedzīvotājiem.⁸³ Tādējādi Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā Muceniekos šobrīd vienlaikus var izvietot 450 patvēruma meklētājus.⁸⁴

Līdztekus izmaiņām izmitināšanas telpās tika veiktas izmaiņas tiesību aktos, lai iesaistītās iestādes nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas patvēruma meklētājiem un aizturētajiem ārzemniekiem neatkarīgi no izmitināšanas vietas:

- Valsts robežsardze noteica vienādas uzturēšanas normas, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču apjomu Valsts robežsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās izmitinātajam patvēruma meklētājam un Valsts robežsardzes izmitināšanas centrā vai Valsts robežsardzes pagaidu turēšanas telpā ievietotajam ārzemniekam⁸⁵. Ministru kabineta noteikumi, tika izstrādāti, lai noteiktu vienādas uzturēšanas normas ārzemniekam neatkarīgi no izmitināšanas vietas⁸⁶.
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas vietās noteikta vienota kārtība par patvēruma meklētāju sanitāro apstrādi, kā arī paredzēts veikt veselības pārbaudi visiem patvēruma meklētājiem neatkarīgi no viņu izmitināšanas vietas.⁸⁷ Pirms tam normatīvais regulējums neparedzēja patvēruma meklētāju, kuri neuzturas patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā vai Valsts robežsardzes izmitināšanas telpās, bet apmetas sevis izvēlēta dzīvesvietā Latvijā, veselības pārbaudžu veikšanas kārtību.

2016. un 2017. gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes īstenotā projekta “Atbalsta pasākumi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemšanai un izmitināšanai Latvijā”⁸⁸

⁸¹ Avots: Valsts robežsardze.

⁸² Avots: Valsts robežsardze.

⁸³ Atklāj Patvēruma meklētāju centra atjaunoto ēku un Multifunkcionālo centru Mucenieku iedzīvotājiem. - Pieejams: http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=33924.

⁸⁴ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁸⁵ Ministru kabineta 2017. gada 23. maija noteikumi Nr. 263 “Noteikumi par uzturēšanas normām, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču apjomu Valsts robežsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās izmitinātajam patvēruma meklētājam un Valsts robežsardzes izmitināšanas centrā vai Valsts robežsardzes pagaidu turēšanas telpā ievietotajam ārzemniekam”. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 103, 26.05.2017. - [stājās spēkā 27.05.2017.]

⁸⁶ Ministru kabineta noteikumu projekta „Noteikumi par uzturēšanas normām, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču apjomu Valsts robežsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās izmitinātajam patvēruma meklētājam un Valsts robežsardzes izmitināšanas centrā ievietotajam ārzemniekam” anotācija. - pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_05/IEMAnot_100417_uzturs_higiena.805.docx.

⁸⁷ Ministru kabineta 2017. gada 21. novembra noteikumi Nr.686 „Kārtība, kādā veic patvēruma meklētāja veselības stāvokļa pārbaudi un sanitāro apstrādi, kā arī reģistrē to rezultātus”. - Latvijas Vēstnesis Nr. 232, 23.11.2017. - [stājās spēkā 24.11.2017.]

⁸⁸ Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds.

ietvaros patvēruma meklētājiem nepieciešamības gadījumā tika nodrošināta medicīniskā palīdzība.

Lai patvēruma meklētājus informētu par personu apliecinošu dokumentu (pase un uzturēšanās atļauja) saņemšanu, tiesībām strādāt un saņemt vienreizējo materiālo atbalstu un pabalstu personām, kurām piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde sagatavoja informatīvu ceļvedi⁸⁹ angļu, krievu, arābu, franču, dari, farsi, puštu un tigrinja valodās. Biedrība „Patvērums „Drošā māja”” ir aktualizējusi informatīvo materiālu patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem “Latvija – valsts pie Baltijas jūras”⁹⁰, papildus latviešu valodai, nodrošinot tā tulkošanu arī arābu, darī, angļu un franču valodās.

Lai veicinātu patvēruma meklētāju socializēšanos, darba iemaņu saglabāšanu un iespēju papildināt finanšu līdzekļus ikdienas vajadzību nodrošināšanai, likumā “Grozījumi Imigrācijas likumā”⁹¹ samazināts iepriekš noteikto deviņu mēnešu periods uz sešiem mēnešiem, pēc kura iestāšanās, ja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde nav pieņēmusi lēmumu par viņa iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu un tas nav noticis patvēruma meklētāja vainas dēļ, patvēruma meklētājam tiek piešķirtas tiesības iesaistīties neierobežotos nodarbinātības pasākumos.

Izmaiņas skārušas arī personas, kas saņēmušas bēgļa vai alternatīvo statusu. 2017. gada 24. maijā stājās spēkā Patvēruma likuma grozījumi, kuros ir:

- mainīts atbildības sadalījums starp ministrijām, piešķirot palīdzību starptautiskās palīdzības saņēmējiem. Vienreizējo finansiālo atbalstu izmaksā Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, bet pabalstu izmaksā Labklājības ministrijas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra. Izmaiņas veiktas, lai personām, kurām piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss, nodrošinātu efektīvu finansiālā atbalsta saņemšanu uzreiz pēc starptautiskā aizsardzības statusa piešķiršanas, kā arī turpmākajā periodā veicinātu iepriekš minēto personu sociālo iekļaušanu ar nodarbinātības palīdzību, nepieciešamības gadījumā nodrošinot atbalsta pasākumus.⁹² Veiktās izmaiņas paredz, ka attiecībā uz personām, kurām piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss, tiek saglabāts kopējais izmaksājamais finanšu līdzekļu apjoms;
- mainīta arī pabalstu izmaksas kārtība^{93, 94}: bēglim ir tiesības saņemt pabalstu 10 mēnešus 12 mēnešu periodā no bēgļa statusa iegūšanas dienas un personai ar alternatīvo statusu 7 mēnešus 12 mēnešu periodā no alternatīvā statusa iegūšanas dienas.

Savukārt, lai nodrošinātu drīzāku pastāvīgas dzīves uzsākšanu un integrēšanos Latvijā, personas, kas ieguvušas bēgļa vai alternatīvo statusu, tiek atbrīvotas no valsts nodevas par ceļošanas dokumenta un uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, minētos dokumentus saņemot pirmo reizi.⁹⁵

⁸⁹ Ceļvedis patvēruma meklētājiem Latvijā.- Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/sakums/jaunumi/aktualitates/2018/01/15/ce%C4%BCvedis-patv%C4%93ruma-mekl%C4%93t%C4%81jiem-latvij%C4%81/>.

⁹⁰ Vispārīga informācija par Latviju; personu apliecinoši dokumenti Latvijā; Latvijas iedzīvotāju tiesības, pienākumi un atbildība; Latvijas vēsture; valsts svētki (brīvdienas); Latvijas klimats un laika apstākļi; sabiedriskais transports; bankas; ceļu satiksmes noteikumi Latvijā; tālrunis, pasts un internets; patvēruma meklētāja tiesības un pienākumi; veselības aprūpe; sociālās drošības tīkls Latvijā, sociālās palīdzības sistēma Latvijā; dzīvokļu meklēšana un dzīvokļu tirgus; izglītība; nodarbinātība un darba meklēšana; brīvā laika pavadīšanas iespējas; reliģija; latviešu valodas apguve; kur zvanīt steidzamos gadījumos.

⁹¹ Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017. -[stājās spēkā 02.03.2017]

⁹² Saskaņā ar 2017. gada 20. aprīļa Patvēruma likuma grozījumiem.- Latvijas Vēstnesis Nr. 90, 10.05.2017. -[stājās spēkā 24.05.2017.]

⁹³ Likums “Grozījumi Patvēruma likumā”. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 90, 10.05.2017. -[stājās spēkā 24.05.2017.]

⁹⁴ Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi Nr.302 "Noteikumi par vienreizējo finansiālo atbalstu un pabalstu uzturēšanās izmaksu segšanai bēglim un alternatīvo statusu ieguvušai personai".- Latvijas Vēstnesis Nr.114, 08.06.2017. -[stājās spēkā 09.06.2017.; piemērojams 01.06.2017.]

⁹⁵ Ministru kabineta 2017. gada 21. februāra noteikumi Nr.92 “Grozījums Ministru kabineta 2012. gada 21. februāra noteikumos Nr. 133 “Noteikumi par valsts nodevu par personu apliecinošu dokumentu izsniegšanu””.- Latvijas Vēstnesis Nr. 41, 23.02.2017. -[stājās spēkā 24.02.2017]

Patvēruma sistēmas izaicinājumi

Ministru kabinets 2017. gada 14. novembrī apstiprināja Informatīvo ziņojumu (turpmāk - Ziņojums) par Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā, paredzēto pasākumu izpildi^{96,97}. Ziņojumā norādīts uz vairākiem problēmjaudājumiem un paredzēti attiecīgi pasākumi to risināšanai:

- Neskatoties uz visu iesaistīto pušu līdz šim veiktajiem pasākumiem, nepieciešams veikt turpmāku integrācijas jomas pilnveidi attiecībā uz personām, kurām piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss.
- Īpašs darbs jāveic pie mājokļu pieejamības nodrošināšanas.
- Sociālo darbinieku un sociālo mentoru minimālās iespējas sniegt palīdzību mājokļa atrašanās lielā mērā izraisa personu otrreizējās pārvietošanās procesu. Attiecīgi pēc atgriešanas Latvijā pastāv iespēja, ka personām jau ir pagājis laiks, kādā tās varēja pretendēt uz speciālu sociālo palīdzību.
- Attiecībā uz integrācijas jautājumiem konstatēts, ka trūkst koordinācijas valsts institūciju starpā un arī pašvaldību un nevalstiskā sektora darbībā. Tādējādi Ziņojumā secināts, ka nepieciešams noteikt vienu koordinējošo iestādi, kas nodrošinātu regulāru situācijas monitoringu, iespējami ātru problēmu risināšanu un konkrētus priekšlikumus iespējamiem risinājumiem, tai skaitā izmaiņām tiesību aktos sociālā atbalsta jomā.
- Secināts, ka sociālā atbalsta sistēma personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, pašlaik ir pakārtota uzturēšanās atļaujas veidam, līdz ar to alternatīvo statusu saņēmusī persona tiek nostādīta nevienlīdzīgā stāvoklī, salīdzinot ar personu, kurai piešķirts bēgļa statuss.
- Lai uzlabotu personu, kurām piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss, integrācijas iespējas veikti sekojoši pasākumi:
 - 1) atbalsta pasākumi patvēruma procedūras laikā (katrai personai piesaistīts sociālais darbinieks un sociālais mentors, latviešu valodas apmācība 120h apjomā, sniegta pamatinformācija par dzīvi Latvijā),
 - 2) informatīvie pasākumi pilsoniskās sabiedrības iesaistei, speciālistu apmācība, konsultācijas dažādu jomu speciālistiem par darbu ar trešo valstu pilsoņiem,
 - 3) nodrošināta nodarbinātības pakalpojumu pieejamība personām, kuras ieguvušas starptautiskās aizsardzības statusu.

Vienlaikus Ministru kabinets paredz risinājumus minēto problēmjaudājumu risināšanai, veidojot atsevišķas darba grupas, kurām 2018. gada pirmajā ceturksnī jāizstrādā konkrēti priekšlikumi iesniegšanai Ministru kabinetā.

Pārcelšana un pārmitināšana

2017. gadā uz Latviju pārceltas 139 personas no Grieķijas (kopumā divu gadu laikā pārceltas 294 no 295 personām) un 19 personas no Itālijas (kopumā divu gadu laikā pārceltas 27 no 186 personām). Personu pārcelšana no Grieķijas pārtraukta, jo Grieķija kopš 2017. gada 26. septembra pārtrauca

⁹⁶ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra protokollēmums Nr.57.- Latvijas Vēstnesis Nr. 231, 22.11.2017.

⁹⁷Informatīvais ziņojums "Par Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā, paredzēto pasākumu izpildi". - Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40440003>.

personu failu sūtīšanu. Ar Itāliju tiek risināts jautājums par 29 personu pārceļšanu, ko aizkavēja problēmas ar medicīniskajām izziņām. 2018. gadā no Itālijas pārceltas vēl 7 personas.

2017. gada laikā uz Latviju ir pārmitinātas 40 personas no Turcijas (kopumā divu gadu laikā pārmitinātas 46 no 50 personām).

EMT rezultātu izmantošana

2017. gadā EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu EMT izpētes darbam "Mainīgais patvēruma meklētāju pieplūdums 2014. - 2016. gadā: dalībvalstu rīcība"⁹⁸. Nacionālajā ziņojumā, norādīts, ka šajā laikā patvēruma meklētāju skaits Latvijā būtiski nemainījās, līdz ar to nebija nepieciešams pārvarēt izaicinājumus, kas saistīti ar patvēruma meklētāju masveida ierašanos. Izpētes darbā sniegta informācija par valstī īstenotajiem pasākumiem patvēruma sistēmas pilnveidošanā un sociālekonomiskās integrācijas nodrošināšanā. Sintēzes ziņojums par ES dalībvalstu un Norvēģijas rīcību mainīga patvēruma meklētāju skaita gadījumos būs pieejams 2018. gadā EMT Latvijas kontaktpunkta tīmekļvietnē www.emn.lv.

5. NEPIĻNGADĪGAS PERSONAS BEZ PAVADĪBAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS⁹⁹

2017. gadā Latvijā 3¹⁰⁰ nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras tika aizturētas par uzturēšanos Latvijā bez derīgiem ceļošanas dokumentiem, tika nodotas izcelsmes valsts atbildīgajām iestādēm. 11¹⁰¹ nepilngadīgas personas bez pavadības pieprasīja patvērumu Latvijā. Lielākais trešo valstu nepilngadīgo personu bez pavadības skaits bija no Vjetnamas.

Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras meklē patvērumu

2017. gadā migrācijas procesos iesaistītās iestādes ir īstenojušas aktivitātes, kas paplašina darbinieku zināšanas par nepilngadīgajām personām bez pavadības. Valsts robežsardzes amatpersonas piedalījās biedrības „Patvērums “Drošā māja”” rīkotajā seminārā – diskusijā „Bēgļi Latvijā un pasaulē”. Šajos semināros bija iekļauti jautājumi, kas skar īpaši aizsargājamo personu aizsardzību.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija ir izstrādājusi vadlīniju „Nepilngadīgo ārzemnieku bez pavadības Latvijā pārstāvības nodrošināšana un iestāžu sadarbība” projektu.

Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras nemeklē patvērumu

2017. gadā Labklājības ministrija, lai precizētu nepilngadīgo personu bez pavadības izmitināšanas jautājumu sakārtošanu, sāka izstrādāt kārtību, kas noteiks, kā tiks nodrošināta izdevumu segšana par to bērnu bez pavadības izmitināšanu audžuģimenē, aizbildņa ģimenē vai aprūpes iestādē, kuriem ir

⁹⁸ www.emn.lv

⁹⁹ "Īpaši aizsargājamas grupas" ietver nepilngadīgas personas bez pavadības, mazgadīgos cilvēku tirdzniecības upurus, invalīdus, vecāka gadagājuma cilvēkus, grūtnieces, vientuļos vecākus ar nepilngadīgiem bērniem, personas ar garīgās veselības problēmām un personas, kuras ir pakļautas spīdzināšanai, izvarošanai vai ar citām nopietnām psiholoģiskām, fiziskām vai seksuālas vardarbības formām, pamatojoties uz "Īpaši aizsargājamas grupas" definīciju ierosinātajā direktīvas pārstrādātajā redakcijā, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai ("Uzņemšanas direktīva").

¹⁰⁰ Datu avots: Valsts robežsardze.

¹⁰¹ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

atteikts bēgļa vai alternatīvais statuss un izbraukšanas rīkojums ir apturēts uz noteiktu laiku, vai arī kuri nelikumīgi uzturas Latvijā, bet nav patvēruma meklētāji. Vajadzība pēc šādu mehānismu definēšanas konstatēta, izvērtējot konkrētus gadījumus. Konstatēts, ka esošais tiesiskais regulējums neaptver šādu bērnu situācijas, tādējādi nonākot pretrunā ar bērnu tiesību aizsardzības principu, saskaņā, ar kuru ikvienam bērnam nodrošināma aizsardzība un drošība.¹⁰²

Labklājības ministrija izstrādā arī priekšlikumu Bērnu tiesību aizsardzības likuma¹⁰³ grozījumiem, lai noteiktu kompetenču sadali starp iestādēm (Iekšlietu ministriju un tās padotības iestādēm (Valsts robežsardze, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde), kā arī Tieslietu ministriju, Ārlietu ministriju, bāriņtiesu u.c.), kuras veic bērna vecāku meklēšanu un noskaidro iespēju atgriezties ģimenē. Konstatēts, ka līdzšinējais tiesiskais regulējums praksē tiek atšķirīgi piemērots, radot risku, ka netiek ievērotas bērnu, kuri ir bez pavadības, labākās intereses attiecībā uz jautājumu par bērnu vecāku meklēšanu un atkalapvienošanās iespējām.

Citas īpaši aizsargājamas grupas

Jaunajā patvēruma meklētāju izmitināšanas ēkā Muceniekos ir iekārtotas 17 istabas, kuras ir piemērotas ģimenēm ar bērniem. 2017. gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes īstenotā projekta "Atbalsta pasākumi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemšanai un izmitināšanai Latvijā"¹⁰⁴ ietvaros tika īstenots pilotprojekts pirmsskolas izglītības programmas nodrošināšanai patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā Muceniekos, tādējādi nodrošinot bērnu pieskatīšanu un izglītošanu.¹⁰⁵

Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā „Mucenieki” ir izveidots atsevišķs bloks, kurš ir paredzēts sievietēm, bērnu un ģimeņu izmitināšanai. Nepilngadīgu trešās valsts pilsoni izmitina šajā blokā, ja persona tika aizturēta Imigrācijas likuma kārtībā vai viņu izmitina pēc aizturēto vecāku lūguma, lai saglabātu ģimenes vienotību. Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā „Mucenieki” vienlaikus var izmitināt 84 personas.¹⁰⁶

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonas 2017. gadā patvēruma procedūrā īpaši aizsargājamo personu identifikācijai uzsāka izmantot Eiropas Patvēruma Atbalsta biroja izstrādāto rīku "Personu ar īpašām vajadzībām identifikācija".¹⁰⁷

¹⁰² Avots: Labklājības ministrija.

¹⁰³ Bērnu tiesību aizsardzības likums.- Latvijas Vēstnesis Nr., 199/200, 08.07.1998.- [stājās spēkā 22.07.1998.]

¹⁰⁴ Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds.

¹⁰⁵ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

¹⁰⁶ Avots: Valsts robežsardze.

¹⁰⁷ Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

6. INTEGRĀCIJA

Integrācijas veicināšana, īstenojot sociāli ekonomisko līdzdalību

Ministru kabinetā ir apstiprināts nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas plāns 2017–2018. gadam.¹⁰⁸ Attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem plānā atzīts, ka svarīgākie sociālekonomiskās iekļaušanās aspekti ir tiesības uz nodarbinātību, mājokli, izglītību un sociālo aizsardzību, vienlaikus norādot, ka ir jānodrošina pieejama informācija, lai trešo valstu pilsoņi savas tiesības un pienākumu apzinātos. Saskaņā ar plānu līdz 2018. gada beigām tiks izveidota koordinējoša sistēma trešo valstu pilsoņiem līdzdalības atbalstam, kas ietvers informācijas un konsultāciju sniegšanu trešo valstu pilsoņiem, pārskatāmas un viegli uztveramas informācijas sagatavošanu, sociālekonomiskās iekļaušanas ievadkursa apguve patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu. Trešo valstu pilsoņiem būs iespēja apgūt latviešu valodu. Izglītojoši pasākumi paredzēti arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem. Plāna īstenošanai ir piesaistītas nevalstiskās organizācijas, kuras sniedz informatīvu atbalstu trešo valstu pilsoņu integrācijai.

2018. gada sākumā publicēts 2017. gada ekspertu ziņojums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana. Priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.-2025. gadam"¹⁰⁹. Ziņojuma mērķis ir, izmantojot līdzšinējos pētījumus pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, statistikas datus, iestāžu ziņojumus un plašsaziņas līdzekļos ievietoto informāciju, sniegt problēmu formulējumus, risinājumu virzienus, kā arī priekšlikumus jomas politikas rezultātiem un rezultatīvajiem rādītājiem (indikatoriem) iekļaušanai Sabiedrības integrācijas plāna projektā.¹¹⁰

Domnīca PROVIDUS, 2018. gada sākumā, ir apkopojusi informāciju par Latvijā šobrīd pieejamajiem sociālā integrācijas atbalsta pakalpojumiem¹¹¹. Apkopojums ir, veidots kā daļa no projekta, RACCOMBAT¹¹², kura mērķis ir ieviest tiesiskuma elementus citu valstu pilsoņu sociālo prasmju apgūvē, veicināt integrācijas jautājumu iekļaušanu atbilstošo politiku veidošanā, kā arī iepazīstināt sabiedrību ar labo praksi sociālo prasmju apgūvē.¹¹³ Apkopojuma autori atzīst, ka starptautiskās aizsardzības saņēmēju sociālās integrācijas pasākumi kopš 2015. gada ir kļuvuši sistemātiskāki un plašāki, savukārt trešo valstu pilsoņu integrācijas aktivitātes joprojām ir neregulāras un ieviestas tikai projektu veidā.

Integrācijas veicināšana, nodrošinot piekļuvi pilsoniskai līdzdalībai, tiesībām un pienākumiem, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi un piederību

Integrācijas veicināšanas pasākumus 2017. gadā pārsvarā ir īstenojušas nevalstiskās organizācijas. Biedrība "Patvērums "Drošā māja"" turpināja sniegt sociālā darbinieka un sociālā mentora

¹⁰⁸ 2017. gada 31. maija Ministru kabineta rīkojums Nr. 268 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018. gadam īstenošanas plānu 2017.-2018. gadam".- Latvijas Vēstnesis Nr. 108, 02.06.2017. -[stājās spēkā 31.05.2017.]

¹⁰⁹ Pētījums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana".- Pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Sabiedribas_integracija/Petijumi/Ekspertu%20zinojums%20vienojosas%20nacionalas%20identitates%20un%20kulturelpas%20nostiprinasanai.pdf.

¹¹⁰ Pētījums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana".- Pieejams: <http://providus.lv/article/petijums-vienojosas-nacionalas-identitates-un-latvijas-kulturelpas-nostiprinasana>.

¹¹¹ Ar apkopojuma tekstu var iepazīties šeit: http://providus.lv/article_files/3453/original/Mapping_Social_Orientation_LV_LATVISKI_26.03..pdf?1522063966.

¹¹² <http://providus.lv/article/raccombat-rasisma-un-ksenofobijas-noversana-un-apkarosana-attistot-citu-valstu-pilsonu-socialas-prasmes>

¹¹³ Pētniecisks apkopojums: Jauniebraucēju sociālās integrācijas atbalsta aktivitātes Latvijā.- Pieejams: <http://providus.lv/article/petniecisks-apkopojums-jauniebrauceju-socialas-integracijas-atbalsta-aktivitates-latvija>.

pakalpojumus patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu, kā arī aktualizēja 2015. gadā izdoto informatīvo materiālu patvēruma meklētājiem “Latvija – valsts pie Baltijas jūras”. Buklets sagatavots latviešu, arābu, darī, angļu un franču valodās. Informatīvā materiāla versija latviešu valodā paredzēta, galvenokārt dažādu nozaru vietējiem speciālistiem. Bukletā ir iekļautas kopumā 22 tēmas: vispārīga informācija par Latviju; Latvijas iedzīvotāju tiesības, pienākumi un atbildība; Latvijas vēsture; veselības aprūpe; sociālās palīdzības sistēma Latvijā; mājoklis; izglītība; nodarbinātība un citi mērķa grupai nozīmīgi jautājumi.¹¹⁴

Biedrība „Sadarbības platforma”, biedrība „Inovāciju atbalsta centrs” un Daugavpils Universitātes biedrība „Intelektu parks” īsteno trešo valstu pilsoņu integrācijas programmu, kas ietver mācību kursus¹¹⁵ un socializācijas pasākumus. Projektu īstenojami līdz 2018. gada decembrim plāno šajos integrācijasursos apmācīt 990 trešo valstu pilsoņus.

Īpašu trešo valstu pilsoņu grupu integrācijas veicināšana

2017. gadā integrāciju veicinoši pasākumi un paplašināts sociālo pakalpojumu klāsts tika vērsts uz patvēruma meklētājiem, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem un bezvalstniekiem.

Lai motivētu starptautiskās aizsardzības saņēmējus ātrāk meklēt iespējas uzsākt patstāvīgu dzīvi Latvijā, tika mainīta finansiālās palīdzības saņemšanas kārtība. Iepriekšējais pabalsts tika sadalīts vienreizējā finansiālajā atbalstā¹¹⁶ un pabalstā uzturēšanās izmaksu segšanai¹¹⁷, attiecīgi samazinot pabalsta izmaksas periodu.^{118,119} Bēgļiem pabalsta izmaksas periods tika samazināts no 12 mēnešiem uz 10 mēnešiem, bet personām ar alternatīvo statusu - no 9 mēnešiem uz 7 mēnešiem. Pabalstu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra izmaksā 12 mēnešu laikā no statusa iegūšanas dienas. Šis sadalījums tika ieviests, lai veicinātu bēgļu un personu ar alternatīvo statusu ātrāku integrāciju sabiedrībā un patstāvīgu dzīvi Latvijā, jo īpaši iespēju segt pirmo dzīvokļa īres maksu. Lai saņemtu pabalstu, tā pieprasītājs Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra iesniedz iesniegumu par pabalsta piešķiršanu. Grozījumi Patvēruma likumā pabalsta saņemšanu darbspējīgā vecumā esošām personām saista ar nodarbinātību pirmajos trīs mēnešos un reģistrēšanos Nodarbinātības valsts aģentūrā.^{120, 121}

Kopš 2017. gada februāra Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā Muceniekos notiek individuālas konsultācijas patvēruma meklētājiem par darba atrašanas iespējām pēc tam, kad viņi būs ieguvuši bēgļa vai alternatīvo statusu. Nodarbinātības valsts aģentūras mājas lapā ir publicēts e-buklets patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu “Pirmie soļi ceļā uz darbu” latviešu, angļu, krievu, arābu un tigrinja valodās.¹²² Buklets sniedz informāciju par Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem, kā arī par nodarbinātības, mājokļa un sociālā atbalsta jautājumiem.

¹¹⁴ Aktualizēts informatīvais materiāls „Latvija – valsts pie Baltijas jūras” – Pieejams: aktualizets-informativais-materials-latvija-valsts-pie-baltijas-juras.

¹¹⁵ Kursu garums no 16 – 30 akadēmiskajām stundām.

¹¹⁶ izmaksā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde divu mēnešu pabalstu apjomā.

¹¹⁷ izmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra.

¹¹⁸ Pilngadīgai personai pienākas vienreizējais atbalsts 278 EUR apmērā, ja personas ir laulātie, tad vienai personai – 278 EUR, otrajam laulātajam – 194 EUR, nepilngadīgajai personai – 194 EUR. Pabalsta apmērs pilngadīgai personai sastāda 139,00 EUR mēnesī, ja personas ir laulātie, tad vienai personai – 139,00 EUR, otrai personai – 97,00 EUR mēnesī; nepilngadīgai personai – 97,00 EUR mēnesī.

¹¹⁹ Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija Noteikumi Nr.302 “Noteikumi par vienreizējo finansiālo atbalstu un pabalstu uzturēšanās izmaksu segšanai bēglim un alternatīvo statusu ieguvušai personai”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 114, 08.06.2017.-[stājās spēkā 09.06.2017.]

¹²⁰ minētie nosacījumi nav attiecināmi uz personām, kas iegūst izglītību pilna laika klātienē, vai kurām Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi I vai II invaliditātes grupu.

¹²¹ Likums “Grozījumi Patvēruma likumā”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 90, 10.05.2017. – [stājās spēkā 24.04.2017.]

¹²² Saite uz bukletu ir pieejama šeit: <https://begluitegracija.nva.gov.lv/>.

Latviešu valodas aģentūra¹²³ līdz 2017. gada beigām kopā izglītojusi 531 patvēruma meklētāju (2017. gadā latviešu valodu apguvusi 281 persona), kā arī izstrādāja jaunu elektronisku valodas apguves līdzekli „Latviešu valoda pieaugušajiem: sagatavošanas kurss latviešu valodas apguvei”¹²⁴. 2018. gadā valodas apguvi turpinās 9 grupas.

Lai risinātu starptautiskās aizsardzības saņēmēju izmitināšanas jautājumu, Sabiedrības integrācijas fonds (turpmāk - SIF) 2017. gada rudenī sāka īstenot pilotprojektu, kurā tiek sniegts atbalsts mājokļa nodrošināšanai trīs ģimenēm ar bēgļa vai alternatīvo statusu.¹²⁵ Šādas aktivitātes nepieciešamība tika apstiprināta 2017. gada 8. augusta Ministru kabineta sēdē. Ir noslēgts sadarbības līgums ar Jelgavas pilsētas pašvaldību par sadarbību. Savukārt ar katru no ģimenēm SIF ir noslēdzis līgumus, kurā atrunāti pušu pienākumi un atbildības. Vecākiem ir jāmācās latviešu valoda, jāstrādā vai jābūt darba meklētāju statusā Nodarbinātības valsts aģentūrā, savukārt bērniem ir jāapmeklē izglītības iestādes.

126

Valsts izglītības attīstības aģentūra sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām, izglītības iestādēm un Nodarbinātības valsts aģentūru īsteno Eiropas Sociālā fonda "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveides" projektu¹²⁷. Projekta mērķis ir pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci, lai laikus novērstu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu. Projektā ir paredzēts, ka gadījumā, ja būs augsts pieteikumu skaits, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu būs uzņemšanas priekšrocības.

Bezvalstnieka statusa saņēmējiem noteiktas tiesības saņemt valsts apmaksātās medicīniskās palīdzības minimumu.¹²⁸

Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS 2017. gada martā uzsāka īstenot projektu "Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana"¹²⁹. Projekta mērķis ir izveidot integrācijas izvērtēšanas sistēmu, ko lietot bēgļu un starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas politikas un prakšu uzlabošanai nacionālajā līmenī projekta dalībvalstīs.¹³⁰ Maijā PROVIDUS organizēja diskusiju par patvēruma meklētāju un bēgļu integrācijas politikas pilnveidošanu Latvijā, ar mērķi pievērst lielāku uzmanību tām personām, kuru uzņemšanas un integrācijas procesā jāsaskaras ar specifiskām vajadzībām to veselības stāvokļa, vecuma vai invaliditātes dēļ.

Biedrība "Patvērums "Drošā māja"" 2017. gadā turpināja īstenot projektu "Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu nodrošināšana patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu"¹³¹, kuru uzsāka īstenot 2016. gada decembrī. 2017. gada ietvaros sociālo darbinieku un sociālo mentoru atbalsts kopumā nodrošināts 316¹³² patvēruma meklētājiem un starptautiskās aizsardzības statusu saņēmušajām personām.

¹²³ Iekšlietu ministrijas Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda projekts LVA/PMIF/2016/2 "Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem".

¹²⁴ Pieejams: <http://maciunmacies.valoda.lv/>.

¹²⁵ Ņemot vērā to, ka izmaksas par Jelgavas dzīvokli bija zemākas, nekā iepriekš plānotas, tika nolemts pilotprojektā, iesaistīt trīs ģimenes, nevis divas, kā bija nolemts 2017. gada 8. augusta Ministru kabineta sēdē.

¹²⁶ Sabiedrības integrācijas fonds informē par paveikto patvēruma meklētāju uzņemšanā.- Pieejams: http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10325%3ASabiedrības-integrācijas-fonds-informe-par-paveikto-patveruma-mekletaju-uznemsana&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=ru.

¹²⁷ Par projektu.- Pieejams: <http://www.macibaspieaugusajiem.lv/par-projektu>.

¹²⁸ Veselības aprūpes finansēšanas likums.- Latvijas Vēstnesis Nr. 259, 31.12.2017.-[stājās spēkā 01.01.2018.]

¹²⁹ Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana.- Pieejams: <http://providus.lv/article/starptautiskas-aizsardzibas-sanemeju-integrācijas-izvertesana-un-uzlabosana>.

¹³⁰ Bulgārijā, Beļģijā, Čehijā, Francijā, Vācijā, Ungārijā, Latvijā, Lietuvā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā, Spānijā, Zviedrijā, Lielbritānijā.

¹³¹ Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu nodrošināšana patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu.- Pieejams: <http://www.patverums-dm.lv/lv/sociala-darbinieka-un-sociala-mentora-pakalpojumu-nodrosinasa-patveruma-mekletajiem-un-personam-ar-begla-vai-alternativo-statusu>.

¹³² Datu avots: Sabiedrības integrācijas fonds.

Nediskriminācija

Personu apvienība SIA „Comperio”, SIA „Safege Baltija”, SIA „Prospero” 2017. gada pirmajā pusē izstrādāja sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas pasākumu stratēģiju, kura kalpo par pamatu turpmākām izpratni veicinošām un informējošām aktivitātēm projekta¹³³ īstenošanas laikā no 2017. līdz 2022. gadam. Balstoties uz minēto stratēģiju, tika izstrādāta sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas kampaņa. Tā nodrošinās dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanu, veicinās toleranci un sabiedrības saliedētību starp dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām, kā arī veicinās izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un pakalpojumu pieejamību mērķa grupām. Kampaņas aktivitātes sākās 2017. 3.ceturksnī un ilgs līdz 2022. gada 4.ceturksnim, un tām jāatstāj ilgtermiņa ietekme uz sabiedrības izpratnes līmeni par pretdiskriminācijas un dažādības jautājumiem.¹³⁴

Lai uzlabotu trīs Latvijas reģionu speciālistu kompetenci starpkultūru komunikācijā biedrība “Patvērums “Drošā māja”” projekta „Informācijas centrs imigrantiem” ietvaros rīkoja trīs divu dienu seminārus starp profesionāļu grupām par darbu ar trešo valstu pilsoņiem, tai skaitā bēgļiem.

7. NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA

Par “zaļās” robežas nelikumīgu šķērsošanu 2017. gadā tika aizturēti 104 trešo valstu pilsoņi (2016. gadā - 369). Aizturēto personu galvenās grupas veidoja Vjetnamas (61), Bangladešas (11), Indijas (6), Irākas (5), Krievijas (5) un Kongo DR (4) pilsoņi. Joprojām lielāko daļu nelikumīgo robežas šķērsotāju veidoja Vjetnamas pilsoņi, bet salīdzinoši ar 2016. gadu to skaits samazinājās par 76%.

2017. gadā palielinājās Bangladešas, Indijas, Āfrikas valstu valstspiederīgo nelikumīgas robežas šķērsošanas risks. Tendence – pāreja no neatkarīgiem mēģinājumiem šķērsot robežu uz organizētiem.

2017. gadā lielākais nelegālās robežas šķērsošanas risks bija uz Latvijas - Krievijas robežas.

2017. gadā, salīdzinājumā ar 2016. gadu (797) par 33% pieauga ieceļošanas atteikumu skaits Latvijā 2017.- 1064.

Visbiežāk ieceļošana tika atteikta Krievijas (290), Baltkrievijas (200), Ukrainas (196), Moldovas (85), Tadžikistānas (56) un Uzbekistānas (20) pilsoņiem. Galvenie ieceļošanas atteikumu iemesli – nav derīgas vīzas vai uzturēšanās atļaujas (522), nav dokumentu, kas apliecina uzturēšanās mērķi un apstākļus (401).¹³⁵

2017. gadā tika anulētas Šengenas valstu vīzas 173 trešo valstu pilsoņiem (2016. gadā – 237, kas ir samazinājums par - 27%) Visvairāk vīzas anulēja: Krievijas (63), Baltkrievijas (56) un Ukrainas (22) pilsoņiem.

Kopējie 2017. gada Valsts robezsardzes darbības rezultāti liecina, ka nelikumīgās imigrācijas jomā ir pieaudzis gadījumu skaits, kad trešo valstu pilsoņi ir ļaunprātīgi izmantojuši vīzu un bezvīzu režīmu,

¹³³ Sabiedrības integrācijas fonda Eiropas Sociālā fonda Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.4. pasākuma „Dažādību veicināšana (diskrimināciju novēršana)” projekts „Dažādības veicināšana”.

¹³⁴ Sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas pasākumu stratēģija pretdiskriminācijas un dažādības veicināšanai.- http://www.sif.gov.lv/images/files/nodevumi/ESF_Da%C5%BE%C4%81d%C4%ABbas/Informetibas_paaugstinanas_pasakumu_strategija.pdf.

¹³⁵ Avots: Valsts robezsardze.

kā arī patvēruma procedūru. Visbūtiskāko risku veidoja Ukrainas, Moldovas un Gruzijas pilsoņi, izmantojot bezvīzu režīmu ar ES valstīm, kā arī Krievijas un Baltkrievijas pilsoņi, izmantojot vīzas, kas saņemtas sniedzot nepatiesu informāciju par ieceļošanas mērķiem.

2017. gadā ir atvērta jauns Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrs „Mucenieki”, kurš ir paredzēts aizturēto trešo valstu pilsoņu izmitināšanai.

Robežu pārvaldība pie ārējās robežas

2017. gadā ārējās robežas kontrolē un uzraudzībā ir veikti šādi pasākumi¹³⁶:

- uz 2017. gada 31. decembri uz Latvijas - Krievijas robežas ir veikta žoga izbūve 64 km garumā;
- iegādātas jaunas klātbūtnes uztveršanas sistēmas (sensori) - 90 komplekti;
- iekārtota Latvijas - Krievijas valsts robežas josla 113,8 km garumā (tajā skaitā 64 km žogs).

2018. gadā plānoti šādi pasākumi:

- turpināt valsts robežas joslas iekārtošanu un žoga izbūvi uz Latvijas - Krievijas robežas;
- Latvijas - Baltkrievijas valsts robežas joslas iekārtošana.

Robežpārbaudes procesa stiprināšanai 2017. gadā tika veikta šādu robežpārbaudžu tehnisko iekārtu iegāde:

- 15 video spektrālie komparatori (infrasarkanā starojuma aprīkojums);
- 11 pārnēsājamas jonizējošā starojuma pārbaudes iekārtas;
- 20 transportlīdzekļu padziļinātas pārbaudes iekārtas (endoskopi);
- 6 transportlīdzekļu padziļinātas pārbaudes iekārtas (metāla nevienveidīguma noteikšanai).

2018. gadā plānots uzsākt realizēt ABC vārtu uzstādīšanu (plānotais realizācijas periods: 2018.-2019. gads).

Lai samazinātu sistemātisko pārbaudžu ietekmi uz robežšķērsojošo personu un transportlīdzekļu plūsmas caurlaidību, 2017. gadā Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes Lidostas “Rīga” I kategorijas robežkontroles punkta faktiskais personāla skaits tika palielināts par 17 %.

2017. gadā Valsts robežsardzes koledžas izstrādātās kvalifikācijas paaugstināšanas programmas un organizētās apmācības sekmīgi apguva 1466 amatpersonas:

- Valsts robežsardzes personāls – 1185;
- Nacionālo bruņoto spēku un Valsts ieņēmumu dienesta personāls – 281.¹³⁷

Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana

Valsts robežsardzes amatpersonas pastāvīgi pārskatīja robežpārbaudes rezultātus, kuros analizētas izmaiņas robežpārkāpumos, kurus izdarījuši Ukrainas, Moldovas un Gruzijas valstspiederīgie. Šie

¹³⁶ Avots: Valsts robežsardze.

¹³⁷ Avots: Valsts robežsardze.

rezultāti tika iekļauti Valsts robežsardzes divu mēnešu analītiskajos pārskatos un identificēti kā riska profili, analizētas konstatētās tendences un doti uzdevumi par šo riska profilu iekļaušanu robežpārbaužu uzdevumos.

Valsts robežsardzes amatpersonas, analizējot kopīgās tendences, noskaidrojusi galvenos maršrutus šo personu ieceļošanai ES:

1) Ukrainas pilsoņiem: sauszeme: Ukraina – Baltkrievija - Latvija – (gaisa maršruts) – Rīga – Lielbritānija/Somija. Ieceļošanas mērķis - darba meklējumi. Pieaudzis Ukrainas pilsoņu skaits, kas meklē darbu arī Latvijā – daļa no tiem nelegāli. Valsts robežsardze 2017. gadā par nelikumīgu strādāšanu aizturēja 49 Ukrainas pilsoņus.

2) Gruzijas pilsoņi: gaisa: Gruzija – Latvija – Lielbritānija/Īrija. Ieceļošanas mērķis - pieprasīt patvērumu vai Ziemeļvalstīs - nelegāls darbs.

Valsts robežsardze, nosakot Ukrainas, Moldovas un Gruzijas pilsoņus kā riska profilus, robežpārbaudēs pievērsa uzmanību šo valstu piederīgo intervēšanai, lai noskaidrotu to faktiskos ieceļošanas iemeslus ES. Tā rezultātā ievērojami pieauga šo valstu pilsoņu skaits, kuriem tika atteikta ieceļošana:

2017. gadā ieceļošana tika atteikta:

- 49 Gruzijas valstspiederīgajiem (2016. gadā – 23);
- 86 Moldovas valstspiederīgajiem (2016. gadā – 28);
- 195 Ukrainas valstspiederīgajiem (2016. gadā – 55).

Galvenais ieceļošanas atteikuma iemesls – šo valstu pilsoņi nevarēja pamatot ieceļošanas mērķi ES, vai trūka pietiekamu finanšu līdzekļu. Rezultātā Valsts robežsardzes amatpersonas secināja, ka šīs personas rada nelegālās imigrācijas risku (faktiskais mērķis - nelegāls darbs, daļa Gruzijas pilsoņu vēlas pieprasīt patvērumu citā ES dalībvalstī).

Patvēruma meklētāju skaits no šīm valstīm Latvijā nav būtiski pieaudzis, un tas ir nenozīmīgs (no Moldovas šādu personu vispār nav).¹³⁸ Vienlaikus FRONTX Aģentūras dati liecina, ka ievērojamai daļai Gruzijas pilsoņu ieceļošanas mērķis ES ir patvēruma pieprasīšana (2017. gadā Īrijā un Lielbritānijā ievērojami pieaudzis patvēruma meklētāju skaits no Gruzijas).

Lai transponētu Direktīvu 2016/801/ES¹³⁹, Imigrācijas likuma grozījumu likumprojektā¹⁴⁰ ir plānots iekļaut nosacījumu, ka studentu atļauja var tikt anulēta, ja nav sasniegts pietiekams progress mācībās. Tāpat ir plānots anulēt termiņuzturēšanās atļauju, ja nav ievēroti piešķirtajās tiesībās uz nodarbinātību noteiktie nosacījumi. Šis anulēšanas pamats varēs tikt piemērots, ja, piemēram, studenta nodarbinātība pārsniegusi atļauto stundu skaitu, vai citos gadījumos, kad trešās valsts pilsonis neievēro piešķirtajās tiesībās, ietvertos nosacījumus.

Cīņa pret nelikumīgās migrācijas sekmēšanu ("cilvēku kontrabanda") un nelikumīgas uzturēšanās novēršana

¹³⁸ Avots: Valsts robežsardze.

¹³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.- Oficiālais Vēstnesis L 132, 21.05.2016.

¹⁴⁰ Likumprojekta "Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija.-Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736>.

Pamatojoties uz Valsts robežsardzes sniegto informāciju¹⁴¹, Krievijas Federācijā tika slēgti vairāki uzņēmumi, kuri ielūdza Krievijā Vjetnamas pilsoņus, kas vēlāk nelikumīgi šķērsoja Krievijas-Latvijas valsts robežu ar mērķi nokļūt ES.

Sadarbība ar Igaunijas Policijas un robežsardzes pārvaldes, kā arī Lietuvas Robežsardzes dienesta amatpersonām:

- 2017. gada martā Latvijas Valsts robežsardzes amatpersonas sadarbībā ar Igaunijas Policijas un Robežsardzes pārvaldes amatpersonām veica kopīgus pasākumus, kuru rezultātā Latvijas teritorijā (Inčukalna novadā) aizturēti 17 imigranti no Vjetnamas, kā arī 4 Igaunijas Republikas pilsoņi un 1 Krievijas Federācijas pilsonis (pārvadātāji);
- 2017. gada novembrī Lietuvas teritorijā uz autoceļa Kauņa-Marijampole-Suvalki (virzienā uz Poliju) tika veikta divu transportlīdzekļu, kurus vadīja Latvijas pilsonis un Latvijas nepilsone, pārbaude. Vienā no automašīnām konstatēti desmit Vjetnamas pilsoņi bez derīgiem ceļošanas dokumentiem. Valsts robežsardzes amatpersonas aktīvi sniedz atbalstu Lietuvas Robežsardzes dienesta amatpersonām minētajā izmeklēšanā.

Sadarbībā ar Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas atbildīgo dienestu amatpersonām:

- 2017. gada februārī un martā tika organizēti kopīgi operatīvie pasākumi sadarbībā ar Krievijas Federācijas operatīvajiem dienestiem, kā rezultātā par nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu, kopskaitā aizturētas 6 personas (4 Kongo Demokrātiskās Republikas pilsoņi un 2 Nigērijas Federālās Republikas pilsoņi). Par valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu uzsākti divi kriminālprocesi;
- 2017. gada septembrī Latvijas Valsts robežsardzes amatpersonas, sadarbojoties ar Krievijas Federācijas robežsardzes amatpersonām, Latvijā (Vārkavas pagastā) par nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu aizturēja desmit Vjetnamas pilsoņus¹⁴²;
- 2017. gada oktobra beigās, sadarbībā ar Baltkrievijas Republikas Valsts robežu komitejas amatpersonām par nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu, Latvijas teritorijā aizturēti divi Tunisijas pilsoņi. Uzsākts kriminālprocess par nelikumīgu valsts robežas šķērsošanu;
- 2017. gada novembrī kopīgas starptautiskas operācijas laikā ar Krievijas Federācijas atbildīgajiem dienestiem, Latvijas teritorijā uz autoceļa Gulbene-Balvi tika veikta desmit Vjetnamas pilsoņu aizturēšana, kā arī viena Latvijas pilsoņa aizturēšana, kurš minētos vjetnamiešus pārvietoja savā transportlīdzeklī.¹⁴³

2018. gada ietvaros ir paredzēta arī Latvijas dalība starptautiskā operācijā (EMPACT SOCTA prioritātes “nelikumīgā migrācija” ietvaros) organizētās noziedzības apkarošanai saistībā ar personu nelikumīgu pārvietošanu. Šajā starptautiskajā operācijā piedalīsies Vācija, Austrija, Zviedrija, Polija, Norvēģija, Somija, Lietuva, Igaunija, Slovākija un to atbalstīs Europols, Interpols un Eurojust.¹⁴⁴ 2017. gadā Valsts robežsardze realizēja kopīgas robežoperācijas ar Baltkrievijas un Krievijas Federācijas robežsardzes dienestiem – “KORDON 2017”.

¹⁴¹ Valsts robežsardze, pamatojoties uz vienošanos ar Krievijas Federācijas Iekšlietu ministrijas Galveno pārvaldi migrācijas jautājumos, regulāri apmainās ar informāciju par konstatētajiem nelegālās migrācijas kanāliem.

¹⁴² Par liela personu skaita nelikumīgu pārvietošanu pāri valsts robežai, kā arī par apzinātu personu nodrošināšanu ar iespēju nelikumīgi uzturēties Latvijā, uzsākts kriminālprocess Uzsāktā kriminālprocesa ietvaros aizturēti divi Latvijas pilsoņi.

¹⁴³ Par notikušo uzsākts kriminālprocess par personu nelikumīgu pārvietošanu pāri valsts robežai, kā arī apzinātu personu nodrošināšanu ar iespēju nelikumīgi uzturēties Latvijā.

¹⁴⁴ Avots: Valsts robežsardze.

Apmācības

2017. gada janvārī Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Latvijas vēstniecībā Baltkrievijā organizēja apmācību semināru par:

- viltoto un svešo dokumentu izmantošanas aktuālajām tendencēm;
- par viltoto (svešo) dokumentu izmantošanas motīviem un mērķiem;
- pamata paņēmieniem viltoto dokumentu noteikšanā.

Apmācību seminārā piedalījās Latvijas vēstniecības Minskā Konsulāras nodaļas pārstāvji, kas pieņem un izskata pieteikumus vīzu saņemšanai.

Lidostā "Minska" Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Baltkrievijā sadarbībā ar Nīderlandes sakaru virsnieku (dokumentu ekspertu) Maskavā un Vācijas sakaru virsnieku (dokumentu ekspertu) organizēja divus apmācību seminārus par robežšķērsošanas jautājumiem, Šengenas vīzām un to veidiem, nelegālās imigrācijas tendencēm, izmantojot viltotus dokumentus, kā arī primāriem viltoto dokumentu atklāšanas paņēmieniem. Apmācību seminārā piedalījās aviokompānijas Belavia un autobusu kompānijas Ecolines pārstāvji, lidostas "Minska" apkalpojošā servisa darbinieki, kas veic dokumentu pārbaudes lidostā pirms pasažieru reģistrācijas uz avioreisiem, kā arī Baltkrievijas Republikas Valsts robežu komitejas amatpersonas.^{145,146}

2017. gada septembrī saskaņā ar ES Apmācības (*Twinning*) projektu „*Kosovas institūciju stiprināšana efektīvas migrācijas pārvaldē*”¹⁴⁷ apstiprināto Apmācības Līgumu Kosovā (Prištinā) notika pasākums, kura laikā divas Valsts robežsardzes amatpersonas kopā ar Nīderlandes ekspertu veica:

- Esošo Kosovas robežkontroles un migrācijas kontroles procedūru novērtējumu;
- Nelegālo imigrantu, it īpaši mazāk aizsargāto grupu identifikācijas procedūru uz robežas novērtēšanu.

Abos pasākumos eksperti novērtēja Kosovas tiesību aktu atbilstību ES regulējumam.

Sadarbība ar Frontex

Pārskata periodā Valsts robežsardze piedalījās deviņās Frontex rīkotajās kopīgajās operācijās, kas sniedza atbalstu ES dalībvalstīm un trešajām valstīm:

Kopīgās operācijas uz sauszemes robežām:

- ***FLEXIBLE OPERATIONAL ACTIVITIES 2017 LAND*** (uzņēmējvalstis - Bulgārija/Horvātija), operācijā tika iesaistīti 74 Valsts robežsardzes pārstāvji;

¹⁴⁵ Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Baltkrievijā organizē apmācību seminārus.- Pieejams: <http://www.rs.gov.lv/?id=1031&top=0&from=2017-1&rel=4807>.

¹⁴⁶Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Baltkrievijā organizē sanāksmi un apmācību semināru.-Pieejams: <http://www.rs.gov.lv/?id=1031&top=0&from=2017-6&rel=5069>.

¹⁴⁷ Nr.KS 14 IB JH 04

- COORDINATION POINTS 2017 LAND (uzņēmējvalstis - Moldova/Maķedonija¹⁴⁸/Albānija/Ukraina), operācijā tika iesaistīti 6 Valsts robežsardzes pārstāvji;
- FOCAL POINTS 2017 LAND (uzņēmējvalstis - Lietuva/Igaunija/Somija/Polija/Ungārija/Horvātija/ Rumānija/Bulgārija/Grieķija), operācijā tika iesaistīti 27 Valsts robežsardzes pārstāvji.

Kopīgās operācijas uz jūras robežām:

- POSEIDON 2016 ar pagarinājumu /POSEIDON 2017 (uzņēmējvalsts - Grieķija), operācijā tika iesaistīti 97 Valsts robežsardzes pārstāvji;
- TRITON 2016 ar pagarinājumu /TRITON 2017 (uzņēmējvalsts - Itālija), operācijā tika iesaistīti 34 Valsts robežsardzes pārstāvji;
- MINERVA 2017 un INDALO 2017 (uzņēmējvalsts – Spānija), operācijās tika iesaistīti 38 Valsts robežsardzes pārstāvji.

Kopīgās operācijas uz gaisa robežām:

- FOCAL POINTS Air 2017 - Intermediate Managers (uzņēmējvalsts - Portugāle), operācijā tika iesaistīts 1 Valsts robežsardzes pārstāvis;
- FOCAL POINTS Air 2017 - Regular Officers (uzņēmējvalstis – Zviedrija un Norvēģija), operācijā tika iesaistīti 2 Valsts robežsardzes pārstāvji;
- COORDINATION POINTS 2017 AIR (uzņēmējvalsts - Ukraina), operācijā tika iesaistīts 1 Valsts robežsardzes pārstāvis;
- ALEXIS 2017 (uzņēmējvalstis – Bulgārija un Rumānija), operācijā tika iesaistīti 2 Valsts robežsardzes pārstāvji.

Apstiprinot savu atbalstu Frontex aģentūrai, Valsts robežsardze iesaistīja arī divus Valsts robežsardzes ekspertus Nacionālajā koordinācijas centrā Romā, Itālijā un vienu Valsts robežsardzes ekspertu Frontex Situāciju centrā Polijā, Varšavā.

Kopā 2017. gada laikā kopīgās Frontex operācijās piedalījās 285 Valsts robežsardzes pārstāvji.¹⁴⁹

8. ATGRIEŠANA

Brīvprātīga atgriešanās

2017. gadā trešo valsts pilsoņiem izsniegto izbraukšanas rīkojumu skaits būtiski nemainījās – 1029 (2016. gadā - 1027)¹⁵⁰. Pārsvarā tie izsniegti Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas pilsoņiem.

Galvenās nacionālās pārmaiņas izraidīšanas jomā, tostarp izbraukšanas rīkojumi, (atbalstīta) brīvprātīga atgriešanās)

¹⁴⁸ Bijusī Dienvidslāvijas Republika

¹⁴⁹ Avots: Valsts robežsardze.

¹⁵⁰ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

IOM Rīgas birojs 2017. gadā turpināja realizēt Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda projektu „Brīvprātīgās atgriešanās un reintegrācijas palīdzības sniegšana Latvijā, 2016.-2018. gads”¹⁵¹. Lai mazinātu nelikumīgo migrāciju, IOM nodrošināja ilgtspējīgas brīvprātīgās atgriešanās un reintegrācijas pārvaldības sistēmas realizāciju un attiecīgās politikas īstenošanu Latvijā. Projekta ietvaros 2017. gadā 63 personām sniedza brīvprātīgās atgriešanās palīdzību. 2018. gadā plāno sniegt brīvprātīgās atgriešanās palīdzību 70-100 personām.

2017. gadā samazinājies, piespiedu kārtā izraidīto personu skaits, sasniedzot 271 (2016. gadā - 336)¹⁵²). Lielākais piespiedu kārtā izraidīto trešo valstu pilsoņu skaits bija no Vjetnamas.

Sadarbības stiprināšana ar izcelsmes un tranzīta trešajām valstīm izraidīšanas un reintegrācijas pārvaldības jomā

2017. gadā Valsts robežsardze sadarbībā ar Iekšlietu ministriju izvērtēja un sniedza savus komentārus par izstrādātiem Izpildes protokolu projektiem, kas ir paredzēti ES un trešo valstu noslēgto līgumu īstenošanai: ar Gruziju, Azerbaidžānu, Ukrainu.

Tāpat 2017. gadā notika darbs pie Latvijas un trešo valstu divpusējo līgumu un to Izpildes protokolu projektu izstrādes, proti:

- tika veikti Latvijas un Kirgizstānas atpakaļuzņemšanas līguma projekta un tā Izpildes protokola projekta saskaņošanas pasākumi;
- tika aktualizēts jautājums par Latvijas un Vjetnamas atpakaļuzņemšanas līguma un Izpildes protokola noslēgšanu. Kopš 2016. gada no Vjetnamas puses nav saņemta atbilde par minēto projektu izvērtēšanu, kā arī Vjetnamas puse nav reaģējusi uz Latvijas puses uzaicinājumu 2017. gadā Latvijā veikt pārrunas par minētajiem projektiem.

Savukārt 2018. gadā ir plānots turpināt virzīt minētos Izpildes protokolu projektus par ES ar trešajām valstīm noslēgtajiem atpakaļuzņemšanas līgumiem un Latvijas divpusējos atpakaļuzņemšanas līgumus ar trešajām valstīm (Kirgizstāna un Vjetnama).

2017. gada otrajā pusgadā Krievijas pusei, izmantojot diplomātiskos kanālus, Latvijas kompetentās iestādes, kas atbild par ES un Krievijas Federācijas līguma par personu atpakaļuzņemšanu, nosūtīja viedokli par minētā līguma noteikumu izpratni, kas skar trešo valstu pilsoņu atpakaļnodošanas klauzulas praktisko piemērošanu. Papildu minētajām, tika lūgts arī Krievijas pusei sniegt viedokli par trešo valstu pilsoņu atpakaļnodošanas problemātiku.¹⁵³

EMT rezultātu izmantošana

EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja izpētes darbu “Atgriešanās efektivitāte dalībvalstīs: izaicinājumi un labā prakse saistībā ar ES likumiem un standartiem”¹⁵⁴, kura mērķis ir analizēt ES noteikumu ietekmi uz atgriešanu, tostarp Atgriešanas direktīvas un citu saistīto tiesību aktu ietekmi

¹⁵¹ Brīvprātīgās atgriešanās un reintegrācijas palīdzības sniegšana Latvijā, 2016.-2018. gads.- Pieejams: <http://iom.lv/lv/projekts-p>.

¹⁵² Third-country nationals who have left the territory by type of return and citizenship. - Pieejams: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.

¹⁵³ Avots: Valsts robežsardze.

¹⁵⁴ www.emn.lv

uz ES dalībvalstu atgriešanas īstenoto politiku un praksi, tādējādi pētot izsniegto atgriešanas lēmumu efektivitāti visās ES dalībvalstīs. Tas ietver informāciju par:

- nacionālās situācijas pārskatu par trešo valstu pilsoņu izraidīšanas procedūru Latvijā;
- sistemātisku izbraukšanas rīkojumu un lēmumu par piespiedu izraidīšanu izdošanu;
- bēgšanas riskiem;
- izbraukšanas rīkojumiem un lēmumiem par piespiedu izraidīšanu efektīvu izpildi;
- procesuālajām garantijām un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem;
- ģimenes dzīvi, bērnu un veselības jautājumiem;
- brīvprātīgo izceļošanu;
- ieceļošanas aizliegumiem.

Izpētes darba secinājumi:

- Apkopotā informācija liecina, ka Atgriešanas direktīvā noteiktie atgriešanas procedūras standarti ir pienācīgi transponēti Latvijas tiesību aktos. Izvērtējot Eiropas Tiesas pieņemtos spriedumus par Atgriešanas direktīvas normu interpretāciju, secināts, ka Latvijas prakse atbilst spriedumos dotajai interpretācijai.
- Ir gūts apstiprinājums, ka pastāv grūtības, kas saistītas ar brīvprātīgas atgriešanās lēmumu izpildes kontroli. Vienlaicīgi Valsts robežsardze uzskata, ka pēc ES tiesību akta pieņemšanas par SIS izmantošanu trešo valstu pilsoņu atgriešanas mērķiem, būs iespējams ES dalībvalstu mērogā noteikt mehānismu dalībvalstu izdoto brīvprātīgās izceļošanas lēmumu izpildes kontrolei.
- Pārņemot Atgriešanas direktīvas normas, Latvija veikusi vairākas izmaiņas nacionālajos normatīvajos aktos, kā arī tika veikti vairāki pasākumi, lai palielinātu starpinstitucionālo sadarbību un palielinātu institucionālo kapacitāti atgriešanas procesā.

EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja izpētes darbu “Pieteikuma iesniedzēja identitātes noteikšana migrācijas procesā – Latvijas izaicinājumi un pieredze”, kura mērķis ir sniegt pārskatu par nozīmīgākajiem Latvijas izaicinājumiem un piemēroto praksi trešo valstu pilsoņu identitātes noteikšanā un pārbaudē dažādās migrācijas procedūrās, kas ir saistītas ar patvērumu, izraidīšanu un likumīgo migrāciju¹⁵⁵.

Izpētes darbs aptver migrācijas jomu, kura regulē trešās valsts pilsoņa identitātes noteikšanu patvēruma, izraidīšanas un likumīgās migrācijas procedūrās. Tas ietver informāciju par:

- Latvijas izaicinājumiem trešo valstu pilsoņu identitātes noteikšanā dažādos migrācijas procesos;
- identitātes noteikšanas metodēm;
- lēmumu pieņemšanas procesu;
- datu bāzēm un datu procedūrām;
- diskusijām un datu bāzu novērtējumu.

¹⁵⁵ Ietverot īstermiņa, ilgtermiņa vīzas un uzturēšanās atļaujas.

EMT Latvijas kontaktpunkts 2017. gada 22.-23. martā sadarbībā ar Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroju rīkoja konferenci par trešo valstu pilsoņiem, kuru izraidīšana vai atgriešanās izcelsmes valstī nav iespējama. Konferences mērķis bija uzlabot amatpersonu zināšanas un izpratni par nelikumīgo migrantu tiesībām, kuriem ir atlikta izraidīšana vai brīvprātīga atgriešanās, izmantojot ekspertu diskusijas un labās prakses apmaiņu. Konferencē piedalījās pārstāvji no desmit ES valstīm, kā arī no Norvēģijas, Gruzijas, Ukrainas, Armēnijas, Azerbaidžānas un Moldovas, lielākoties atbildīgo migrācijas dienestu eksperti. Starp pasākuma dalībniekiem bija arī IOM, UNHCR, Baltijas jūras valstu padomes pārstāvji.

9. CILVĒKU TIRDZNICĪBAS NOVĒRŠANA

Valsts stratēģiskās politikas attīstība

2017. gadā divi trešo valstu pilsoņi ir atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem. Abiem piešķirts starptautiskās aizsardzības statuss un viņiem tiek sniegts atbalsts, gan kā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, gan kā cilvēku tirdzniecības upuriem.¹⁵⁶

Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss ir noteikts 4 personām un 4 personas ir notiesātas.

Latvija turpina īstenot 2014. gadā pieņemtās “Cilvēku tirdzniecības novēršanas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam”. 2017. gadā tika uzsākta grozījumu izstrāde Ministru kabineta noteikumos Nr. 889 "Noteikumi par cilvēku tirdzniecības upuru atzīšanas kritērijiem un procedūru sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanai cilvēku tirdzniecības upuriem". To veic Labklājība ministrija sadarbībā ar cilvēku tirdzniecības apkarošanā iesaistītajām institūcijām un specializētajām NVO, kas sniedz palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem, lai sniegtu specializētu un uz upuriem orientētu palīdzību bērniem, kā arī uzlabotu starp institūciju sadarbību identificēšanas gadījumos, kad trešo valstu pilsoņi tiek atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem. Paredzēts, ka grozījumi tiks pieņemti 2018. gadā.¹⁵⁷

Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība

Baltijas jūras valstu padomes Sekretariāta līdzfinansētā projekta “Stiprinot pašvaldību lomu darbam cīņā ar cilvēku tirdzniecību” (STROM II) ietvaros Latvijā īstenoti “Mācību semināri vietējiem ekspertiem pašvaldībās”, kuros piedalījās 85 pašvaldību speciālisti no Liepājas un Valmieras pašvaldībām:

- 2017. gada 26. aprīlī Liepājas pilsētas domē notika lekcijas, diskusijas, praktiskie uzdevumi, kas balstīti un neformālās izglītības principiem, lai saliedētu un stiprinātu starp institucionālo komandu darbā ar cilvēktirdzniecības upuriem, lai klienti varētu saņemt pēc iespējas efektīvāku palīdzību. Lekcijās piedalījās 19 dalībnieki;
- 2017. gada 11. maijā Liepājā, Valsts policijas telpās norisinājās mācības pašvaldības darbiniekiem “Seminārs karjeras konsultantiem un sociālajiem darbiniekiem par cilvēku tirdzniecību”, kurās piedalījās 31 dalībnieks;

¹⁵⁶ Avots: Iekšlietu ministrija.

¹⁵⁷ Avots: Iekšlietu ministrija.

- 2017. gada 16. maijā un 30. maijā Valmieras Kultūras centrā notika mācību semināri “Kopīga rīcība cilvēku tirdzniecības novēršanai” Valmieras pašvaldības speciālistiem. Abos semināros kopā piedalījās 35 dalībnieki.¹⁵⁸

Iekšlietu ministrija sadarbībā ar valsts starpinstitucionālo darba grupu, kas izveidota no cilvēku tirdzniecības apkarošanas iestāžu grupas, kurā ietilpst nozaru ministrijas, tiesībsardzības iestādes, valsts un pašvaldību institūcijas un attiecīgās NVO, izstrādāja un publicēja “Vispārējo modeli: starpinstitūciju sadarbības mehānismā iesaistīto pirmās saskarsmes institūciju darbības funkcionālo analīzi un rīcību cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā, identificēšanā, palīdzības un atbalsta nodrošināšanā”¹⁵⁹.¹⁶⁰ Šo dokumentu publicēja 2017. gada 13. decembrī, un tam ir atvērta darba dokumenta statuss, kas nozīmē, ka, ja nepieciešams, būs iespējams veikt grozījumus un papildinājumus. Turpmākais darbs tiks veltīts palīdzības sniegšanas, sociālās rehabilitācijas un atbalsta pakalpojumu, kā arī cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzības pasākumu aprakstu izstrādei.

Nepārtraukti notiek darbinieku apmācība par cilvēku tirdzniecību, upuru identificēšana un starpiestāžu sadarbība, lai nodrošinātu efektīvu palīdzības sniegšanu cietušajiem. Valsts robezsardzes koledža nodrošina apmācību robezsargiem, kuri veic robezsargu tālākāpmācību robežšķērsošanas punktos un imigrācijas nodaļās.

2017. gada 19. decembrī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde organizēja semināru “Cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana”. Šis seminārs bija daļa no Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (EASO) nacionāla līmeņa apmācības moduļa par cilvēku tirdzniecības upuru identificēšanu saistībā ar starptautisko aizsardzību. Seminārā piedalījās gan Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, gan arī Valsts robezsardzes amatpersonas.

Sadarbība ar trešajām valstīm

Iekšlietu ministrija 2018. gadā nodrošinās partnerību projektā "Moldovas spēju stiprināšana cīņā pret cilvēku tirdzniecību"¹⁶¹. Aktivitātes vispārējais mērķis ir apvienot ES un starptautiskos standartus un praksi, lai atbalstītu Moldovas spēju stiprināšanu, lai cīnītos pret un neitralizētu noziedzības tīklus un organizācijas, kas darbojas cilvēku tirdzniecībā, kā arī lai nodrošinātu efektīvu sadarbību tiesībsardzības jomā un cietušo personu aizsardzību.¹⁶²

10. MIGRĀCIJAS UN ATTĪSTĪBAS POLITIKA

2017. gada 14. martā Ministru kabinets apstiprināja Ārlietu ministrijas sagatavoto Attīstības sadarbības politikas plānu 2017. gadam¹⁶³. Plāns tika izstrādāts, lai veicinātu Latvijas attīstības sadarbības prioritāšu īstenošanu, un noteica konkrētus pasākumus Latvijas Attīstības sadarbības politikas pamatnostādņu 2016.-2020. gadam praktiskai ieviešanai. Plānoto līdzekļu ietvaros turpināja

¹⁵⁸ Projekta STROM II mācības Liepājas un Valmieras pašvaldībās.- Pieejams: <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/projekta-strom-ii-macibas-liepajas-un-valmieras-pasvaldibas/163>.

¹⁵⁹ Saite pieeja šeit: <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/starpinstituciju-sadarbiba>.

¹⁶⁰ Publicēts informatīvais materiāls par starpinstitūciju sadarbību cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā un identificēšanā.- <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/publicets-informativais-materials-par-starpinstituciju-sadarbibu-cilveku-tirdzniecibas-upuru-atpazisana-un-identificesana/176>.

¹⁶¹ Projekta ilgums 2018. februāris – 2018. jūlijs.

¹⁶² Avots: Iekšlietu ministrija.

¹⁶³ Ministru kabineta 2017. gada 14. marta rīkojums Nr. 114 “Par Attīstības sadarbības politikas plānu 2017. gadam”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 56, 16.03.2017. -[stājās spēkā 14.03.2017.]

granta projektu konkursu attīstības sadarbības projektu īstenošanai Austrumu partnerības valstu un Centrālāzijas valstu atbalstam, kā arī līdzfinansējuma konkursu pilsoniskās sabiedrības organizāciju projektiem. Jau ceturto gadu īstenoja apmācību programma ES kaimiņpolitikas valstu, Centrālāzijas un Rietumbalkānu valstu pārstāvjiem.

2017. gadā no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem Ārlietu ministrija ir veikusi iemaksu 250 000 EUR apmērā ES Ārkārtas trasta fondā Āfrikai nelegālās migrācijas pamatcēloņu risināšanai, novirzot iemaksu Ziemeļāfrikas reģionam, kur ir visneatliekamākās finanšu vajadzības. Finansējums palīdz risināt sociālekonomiskās un sociālpolitiskās problēmas, piemēram, pievērsties attīstības uzlabošanai trešajās valstīs uz vietas, valsts pārvaldes institūciju spēju stiprināšanai migrācijas jautājumu risināšanā, darba vietu radīšanai (jo īpaši jaunatnei), kā arī cīņai pret migrant kontrabandu un cilvēku tirdzniecību.¹⁶⁴

2017. gada 19. oktobrī tika parakstīts Latvijas valdības un Vjetnamas valdības līgums par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem un tā protokols. Parakstot līgumu, Latvijas un Vjetnamas potenciālajiem investoriem tiks radīts stabils un saprotamāks nodokļu maksāšanas režīms otrā līgumslēdzēja valstī, ko nevarēs ietekmēt otras puses nodokļu normatīvo aktu grozījumi.

¹⁶⁴ Avots: Ārlietu ministrija.

1. PIELIKUMS. EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA

Pārskata gadā turpināts ieviest ES tiesību aktos noteiktās prasības Latvijas tiesību aktos. Lai parādītu aktuālo ES tiesību aktu migrācijas un patvēruma jomā transponēšanas gaitu Latvijas tiesību aktos, tie atsevišķi izdalīti tabulā.

	Eiropas Savienības tiesību akti	Nacionālie tiesību akti, kuros ieviestas Eiropas Savienības prasības
1.	Eiropas Parlamenta un padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/36/ES ¹⁶⁵ par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nodarbinātības kā sezonas darbiniekiem nolūkā.	Imigrācijas likums. Ministru kabineta 2010. gada 21. augusta noteikumi Nr.552 „Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība”. Ministru kabineta 2011. gada 30. augusta noteikumi Nr.676 „Vīzu noteikumi”.
2.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/66/ES ¹⁶⁶ par ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārcelšanu uzņēmuma ietvaros.	Imigrācijas likums. Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumi Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”.

¹⁶⁵ Oficiālais Vēstnesis, L 94/375, 28.03.2014.

¹⁶⁶ Oficiālais Vēstnesis, L 157/1, 27.5.2014.

2. PIELIKUMS. EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA

Latvijas tiesību akti

Bērnu tiesību aizsardzības likums.- Latvijas Vēstnesis Nr., 199/200, 08.07.1998.- [stājās spēkā 22.07.1998.]

Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 241, 10.12.2016.- [stājās spēkā 01.01.2017.]

Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 36, 16.02.2017.- [stājās spēkā 02.03.2017.]

Likums “Grozījumi Patvēruma likumā”. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 90, 10.05.2017.- [stājās spēkā 24.05.2017.]

Likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.- Latvijas Vēstnesis Nr.242, 06.12.2017.- [stājās spēkā 01.01.2018.]

Veselības aprūpes finansēšanas likums.- Latvijas Vēstnesis Nr. 259, 31.12.2017.-[stājās spēkā 01.01.2018.]

Ministru kabineta 2017. gada 21. februāra noteikumi Nr.92 “Grozījums Ministru kabineta 2012. gada 21. februāra noteikumos Nr. 133 “Noteikumi par valsts nodevu par personu apliecinošu dokumentu izsniegšanu””.- Latvijas Vēstnesis Nr. 41, 23.02.2017.- [stājās spēkā 24.02.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumi Nr. 225 “Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 97, 18.05.2017.- [stājās spēkā 19.05.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 23. maija noteikumi nr. 263 “Noteikumi par uzturēšanas normām, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču apjomu Valsts robežsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās izmitinātajam patvēruma meklētājam un valsts robežsardzes izmitināšanas centrā vai valsts robežsardzes pagaidu turēšanas telpā ievietotajam ārzemniekam”.- Latvijas Vēstnesis, Nr. 103, 26.05.2017.- [stājās spēkā 27.05.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi nr. 300 “Grozījumus Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 “Uzturēšanās atļauju noteikumi””.- Latvijas Vēstnesis Nr. 114, 08.06.2017.- [stājās spēkā 09.06.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 6. jūnija noteikumi nr.302 "Noteikumi par vienreizējo finansiālo atbalstu un pabalstu uzturēšanās izmaksu segšanai bēglim un alternatīvo statusu ieguvušai personai”.- Latvijas Vēstnesis Nr.114, 08.06.2017. – [stājās spēkā 09.06.2017.; piemērojams 01.06.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 21. novembra noteikumi Nr.686 „Kārtība, kādā veic patvēruma meklētāja veselības stāvokļa pārbaudi un sanitāro apstrādi, kā arī reģistrē to rezultātus”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 232, 23.11.2017.- [stājās spēkā 24.11.2017.]

Ministru kabineta 2018. gada 23. janvāra noteikumi Nr. 44 ”Noteikumi par apliecinājuma izsniegšanu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku nodarbinātībā esošo civilpersonu, kā arī šo civilpersonu un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un ES dalībvalstu bruņoto spēku militārpersonu apgādājamo un citu ar bruņotajiem spēkiem saistīto personu tiesībām uzturēties Latvijā Republikā”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 18, 25.01.2018.- [stājās spēkā 26.01.2018.]

Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 “Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 47, 06.03.2018.- [stājās spēkā 07.03.2018.]

Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojums Nr.759 “Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā”.- Latvijas Vēstnesis, Nr.238. 04.12.2015.– [stājās spēkā 02.12.2015.]

Ministru kabineta 2017. gada 14. marta rīkojums nr. 114 “Par attīstības sadarbības politikas plānu 2017. gadam”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 56, 16.03.2017. -[stājās spēkā 14.03.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 31. maija rīkojums Nr. 268 “Par nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018. gadam īstenošanas plānu 2017.-2018. gadam”.- Latvijas Vēstnesis Nr. 108, 02.06.2017. -[stājās spēkā 31.05.2017.]

Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra protokollēmums Nr.57.- Latvijas Vēstnesis Nr. 231, 22.11.2017.

Informatīvais ziņojums par “Rīcības plānā personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā, paredzēto pasākumu izpildi”.- pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40440003&mode=mk&date=2017-10-31>.

Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā piešķirto līdzekļu izlietojums.- pieejams: <http://www.lrvk.gov.lv/uploads//reviziju-zinojumi/vkontrolle-patve%cc%84ruma-mekle%cc%84ta%cc%84ji-v06.pdf>.

Ministru kabineta 2018. gada 15. februāra rīkojums Nr. 61 “Par konceptuālo ziņojumu "konceptuāls ziņojums par imigrācijas politiku””.- Latvijas Vēstnesis Nr. 35, 19.02.2018. [stājās spēkā 15.02.2018.]

Eiropas Savienības tiesību akti

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva 2014/36/ES par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un uzturēšanās nodarbinātības kā sezonas darbiniekiem nolūkā.- Oficiālais Vēstnesis, L 94/375, 28.03.2014.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija direktīva 2014/66/ES par ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem trešo valstu valstspiederīgajiem saistībā ar pārceļšanu uzņēmuma ietvaros.- Oficiālais Vēstnesis, L 157, 27.05.2014.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija direktīva 2016/801/ES par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā.- Oficiālais Vēstnesis L 132, 21.05.2016.

Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) 2017/458 (2017. gada 15. marts), ar ko groza regulu (ES) 2016/399 attiecībā uz pārbaužu pastiprināšanu attiecīgajās datubāzēs pie ārējām robežām.- Oficiālais Vēstnesis L 74, 18.03.2017.

Literatūra

10 reasons for why the labour market will be latvia’s biggest economic headache in 2018.- pieejams:<https://irir.lv/2017/12/21/10-reasons-labour-market-will-latvias-biggest-economic-headache->

2018?utm_source=email+marketing+mailigen&utm_campaign=ir+svar%c4%abg%c4%81kais+22.12.2017.&utm_medium=email.

Agnese Lāce un Rasmuss Filips Geks “Divu gadu mācības bēgļu uzņemšanā: pilnveidot vai izmest?”. Pieejams: <http://providus.lv/article/divu-gadu-macibas-beglu-uznemsana-pilnveidot-vai-izmest>.

Aktualizēts informatīvais materiāls „Latvija – valsts pie Baltijas jūras” – pieejams: [aktualizets-informativais-materials-latvija-valsts-pie-baltijas-juras](http://providus.lv/article_files/3453/original/mapping_social_orientation_lv_latviski_26.03..pdf?1522063966).

Ar apkopojuma tekstu var iepazīties šeit: http://providus.lv/article_files/3453/original/mapping_social_orientation_lv_latviski_26.03..pdf?1522063966.

Atklāj patvēruma meklētāju centra atjaunoto ēku un multifunkcionālo centru muceniekus iedzīvotājiem. - pieejams: http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=33924.

Brīvprātīgās atgriešanās un reintegrācijas palīdzības sniegšana Latvijā, 2016.-2018. gads.- pieejams: <http://iom.lv/lv/projekts-p>.

Ceļvedis patvēruma meklētājiem Latvijā.- pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/jaunumi/aktualitates/2018/01/15/ce%c4%bcvedis-patv%c4%93ruma-mekl%c4%93t%c4%81jiem-latvij%c4%81/>.

Iekšlietu ministrijas patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda projekts lva/pmif/2016/2 "Valodas sākotnējā apguve patvēruma meklētājiem".- pieejams: <http://maciunmacies.valoda.lv/>.

Informē par paveikto patvēruma meklētāju uzņemšanā.- pieejams: <https://mk.gov.lv/lv/aktualitates/informe-par-paveikto-patveruma-mekletaju-uznemsana>.

Izveidots informatīvs ceļvedis par darba atļauju noformēšanas procesu ārzemniekiem. - pieejams: <https://em.gov.lv/lv/jaunumi/15882-izveidots-informativs-celvedis-par-darba-atlauju-noformesanas-procesu-arzemniekiem>.

Kā bēgļiem Latvijā palīdz iejusties īpašs atbalsts. Četri stāsti no Jelgavas.- pieejams: <http://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/ka-begliem-latvija-palidz-iejusties-ipass-atbalsts.-cetristasti-no-jelgavas.a264448/>.

Likumprojekta “Grozījumi Imigrācijas likumā” anotācija.-pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736>.

Likumprojekta “Grozījumi Imigrācijas likumā” anotācija.-pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40444736&mode=mk&date=2018-03-20>.

Ministru kabineta noteikumu projekta „Ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmērs un finanšu līdzekļu esības konstatēšanas kārtība” anotācija.- pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_04/iemanot_200417_fin.2640.doc.

Ministru kabineta noteikumu projekta „Noteikumi par uzturēšanas normām, higiēnas un pirmās nepieciešamības preču apjomu Valsts robezsardzes patvēruma meklētāju izmitināšanas telpās izmitinātajam patvēruma meklētājam un valsts robezsardzes izmitināšanas centrā ievietotajam ārzemniekam” anotācija.- pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2017_05/iemanot_100417_uzturs_higiena.805.docx.

MK atbalsta atvieglotu nosacījumu piemērošanu augsti kvalificētu speciālistu piesaistei no ārvalstīm.- pieejams: <https://mk.gov.lv/lv/aktualitates/mk-atbalsta-atvieglotu-nosacijumu-piemerosanu-augsti-kvalificetu-specialistu-piesaistei>.

Nacionālā apvienība pret lētu darbaspēku no ārzemēm.- pieejams: <http://nra.lv/latvija/202907-nacionala-apvieniba-pret-letu-darbaspeku-no-arzemem.htm>.

Parakstīts jaunais Latvijas Republikas valdības un Ķīnas Tautas Republikas valdības līgums par sadarbību izglītības jomā.- pieejams:<http://www.izm.gov.lv/lv/aktualitates/2686-parakstits-jaunais-latvijas-republikas-valdibas-un-kinas-tautas-republikas-valdibas-ligums-par-sadarbibu-izglitibas-joma>.

Pētījums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana".- pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/sabiedribas_integracija/petijumi/ekspertu%20zinojums%20vienojosas%20nacionalas%20identitates%20un%20kulturtelpas%20nostiprinasanai.pdf.

Pētījums "Vienojošas nacionālās identitātes un latvijas kultūrtelpas nostiprināšana".- pieejams: <http://providus.lv/article/petijums-vienojosas-nacionalas-identitates-un-latvijas-kulturtelpas-nostiprinasana>.

Pētniecisks apkopojums: jauniebraucēju sociālās integrācijas atbalsta aktivitātes Latvijā.- pieejams: <http://providus.lv/article/petniecisks-apkopojums-jauniebrauceju-socialas-integracijas-atbalsta-aktivitates-latvija>.

Projekta STROM II mācības Liepājas un Valmieras pašvaldībās.- pieejams: <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/projekta-strom-ii-macibas-liepajas-un-valmieras-pasvaldibas/163>.

Publicēts informatīvais materiāls par starpinstitūciju sadarbību cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanā un identificēšanā.- <http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/publicets-informativais-materials-par-starpinstitutiju-sadarbibu-cilveku-tirdzniecibas-upuru-atpazisana-un-identificesana/176>.

Sabiedrības integrācijas fonds informē par paveikto patvēruma meklētāju uzņemšanā.- pieejams: http://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10325%3Asabiedribas-integracijas-fonds-informe-par-paveikto-patveruma-mekletaju-uznemsana&catid=14%3ajaunumi&itemid=186&lang=ru.

Sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas pasākumu stratēģija pretdiskriminācijas un dažādības veicināšanai.- http://www.sif.gov.lv/images/files/nodevumi/esf_da%c5%be%c4%81d%c4%abbas/informetibas_paaugstinanas_pasakumu_strategija.pdf.

Sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumu nodrošināšana patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu.- pieejams: <http://www.patverums-dm.lv/lv/sociala-darbinieka-un-sociala-mentora-pakalpojumu-nodrosinasana-patveruma-mekletajiem-un-personam-ar-begla-vai-alternativo-statusu>.

Starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrācijas izvērtēšana un uzlabošana.- pieejams: <http://providus.lv/article/starptautiskas-aizsardzibas-sanemeju-integracijas-izvertesana-un-uzlabosana>.

Third-country nationals who have left the territory by type of return and citizenship. - pieejams: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitviewtableaction.do>.

Uzņēmēji mudina valdību vienkāršot trešo valstu pilsoņu uzņemšanu darbā.- pieejams: <http://nra.lv/latvija/205274-uznemeji-mudina-valdibu-vienkarsot-treso-valstu-pilsonu-uznemsanu-darba.htm>.

Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Baltkrievijā organizē apmācību seminārus.- pieejams: <http://www.rs.gov.lv/?id=1031&top=0&from=2017-1&rel=4807>.

Valsts robežsardzes sakaru virsnieks Baltkrievijā organizē sanāksmi un apmācību semināru.- pieejams: <http://www.rs.gov.lv/?id=1031&top=0&from=2017-6&rel=5069>.

